

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА СОЦИЈАЛНО УКЉУЧИВАЊЕ РОМА И РОМКИЊА У ОПШТИНИ КАЊИЖА ЗА ПЕРИОД 2025 – 2027.

Кањижа, 2024.

САДРЖАЈ

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ.....	2
ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА.....	3
1. УВОД.....	4
Методологија и спровођење процеса консултација	6
2. МЕЂУНАРОДНИ И НАЦИОНАЛНИ ПРАВНИ И СТРАТЕШКИ ОКВИР	8
2.1 Национални стратешки и правни оквир	9
2.2 Локална планска документа и јавне политике	11
2.3 Ефекти реализације претходног ЛАП за социјалну инклузију Рома и Ромкиња.....	14
2.3. Локални институционални оквир у области социјалне инклузије Рома и Ромкиња	15
3. АНАЛИЗА СТАЊА	16
3.1. Општи подаци о ромској националној мањини у Кањижи.....	18
3.2 ОБРАЗОВАЊЕ.....	19
3.2.1 Предшколско образовање	19
3.2.2 Основно образовање.....	20
3.2.3 Средње, више и високо образовање.....	22
3.2.4 Локалне политике и праксе у области образовања]	24
3.2.5 SWOT анализа у области образовања.....	25
3.3 ЗАПОШЉАВАЊЕ.....	26
3.3.1 Локалне праксе и политике у области запошљавања.....	27
3.3.2 SWOT анализа у области запошљавања.....	28
3.4 СТАНОВАЊЕ	29
3.4.1 SWOT анализа у области становања.....	30
3.5 ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА	31
3.5.1 SWOT анализа у области здравља	33
3.6 СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА.....	34
3.6.1 Локалне политике и праксе у области социјалне заштите	35
3.6.2 SWOT анализа у области социјалне заштите	36
3.7 БОРБА ПРОТИВ ЦИГАНИЗМА И ДИСКРИМИНАЦИЈЕ	37
3.7.1 SWOT анализа у области борбе против дискриминације и циганизма	40
3.8 ПАРТИЦИПАЦИЈА.....	41
3.8.1 SWOT анализа у области партиципације	42
3.9 БЕЗБЕДНОСТ	43
3.9.1 SWOT анализа у области безбедности	43
4. ДЕФИНИСАЊЕ ЖЕЉЕНЕ ПРОМЕНЕ	44
4.1 ВИЗИЈА	44
4.2 ОПШТИ ЦИЉ.....	44
4.3 ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ.....	46
5. АКЦИОНИ ПЛАН.....	51
6. ОКВИР ПРОГРАМСКОГ БУЏЕТА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЛАП-а	72
7. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ ЛАП-а	78

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ

Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа за период 2025 – 2027. је документ локалне самоуправе који разматра питања значајна за унапређење квалитета живота Рома и Ромкиња у правцу стратешког планирања њихових потреба и интереса у наведеном временском периоду.

Израда овог документа је утемељена на важећим међународним и националним документима, као и на идентификованим потребама и проблемима ове осетљиве циљне групе, затим анализи стања, дефинисању најбољег начина ангажовања капацитета свих релевантних актера у заједници у планирању мера за побољшање услова живота Рома, те успостављању механизма за спровођење, праћење и унапређење планираних мера и активности, као и за њихово даље планирање.

Овај документ обухвата шест приоритетних области инклузије ромске популације: 1) образовање, 2) становање, 3) запошљавање, 4) здравства заштита, 5) социјална заштита и 6) безбедност и сачињен је на основу резултата анализе постојећег стања, односно положаја, проблема и потреба Рома и Ромкиња у општини Кањижа.

Локални акциони план ће се спроводити у сарадњи и партнерству са свим актерима који су учествовали у његовој изради. Усвајањем овог документа испуњени су прописани формални услови ЕУ којим се отварају врата ка европским фондовима за социјалну заштиту и програмима и услугама намењеним најугроженијем становништву.

Полазећи од напред наведеног, овај стратешки документ доказује настојања Општине Кањижа у правцу побољшања услова живота наших суграђана Рома и Ромкиња. Циљ нам је да се живот Рома и Ромкиња унапреди по мерилима модерног човека европског континента у XXI веку, дакле, простору и времену којем овај народ, уз чување своје традиције, свакако мора да припада.

Председник општине
Кањижа Роберт Фејстамер

**Сви појмови употребљени у мушком граматичком роду обухватају и мушки и женски род
лица на која се односе*

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

АП	Акциони план
АПР	Агенција за привредне регистре
ДЗ	Дом здравља
ЕУ	Европска унија
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЈП	Јавно предузеће
КУД	Културно-уметничко друштво
КЦ	Културни центар
ЛАП	Локални акциони план
ЛКТ	Локално координационо тело за социјално укључивање Рома и Ромкиња
МТ	Мобилин тим за социјално укључивање Рома и Ромкиња
МУП	Министарство унутрашњих послова
НСЗ	Национална служба за запошљавање
НСП	Новчана социјална помоћ
ОВ	Општинско веће
ОКУ	Образовно-културна установа
ОСИ	Особе са инвалидитетом
ОШ	Основна школа
ПА	Педагошки асистент
ПВО	Предшколско васпитање и образовање
ПС	Полицијска станица
ПУ	Предшколска установа
РЗС	Републички завод за статистику
РС	Република Србија
СКГО	Стална конференција градова и општина
СО	Скупштина општине
СШ	Средња школа
ЦПУСЗ	Центар за пружање услуга социјалне заштите
ЦСР	Центар за социјални рад

1. УВОД

Роми и Ромкиње у општини Кањижа су наши суграђани и део наше локалне заједнице, међутим, перцепција о ромској заједници је и даље неповољна и препуна предрасуда и стереотипа. Роми представљају вишеструко осетљиву, маргинализовану групу због вишедимензионалног сиромаштва које подразумева материјално сиромаштво, неповољан положај у погледу образовања, здравља, услова становања и запошљавања. Сиромаштво, као и социјална искљученост ромске заједнице у општини Кањижа преноси се са генерације на генерацију, а Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња за период 2025 – 2027. настоји да створи амбијент у којем ће се успоставити услови за сузбијање дискриминације и старање о друштвеној инклузији, као и ангажовати расположиви ресурси за побољшање услова живота припадника ромске заједнице у нашој општини. У афирмисању наведених смерница, васпитање и едукација деце, односно ученика је од кључног значаја, јер само разговором и континуираном едукацијом можемо да очекујемо од генерација које нам долазе позитивну промену у овом друштвеном сегменту.

До сада је на националном нивоу усвојено више стратешких докумената који су имали за циљ да се на системски и свеобухватан начин унапреди положај грађана ромске националности. Последњи такав документ представља *Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022 – 2030.* (у даљем тексту: Стратегија), која настоји интензивирати рад институција на националном и локалном нивоу на плану веће социјалне укључености Рома и Ромкиња и сузбијању њихове дискриминације, кроз стварање услова за пун приступ остваривању људских и мањинских права. Стратегија покрива осам приоритетних области: борба против циганизма и дискриминације¹, сиромаштво и социјална искљученост, партиципација, образовање, становање, запошљавање, здравље и социјална заштита. Србија се усвајањем националног стратешког оквира у овој области придружила земљама чланицама Европске уније (ЕУ), будући да је као основу за израду овог документа користила *Оквир ЕУ за националне стратегије за интеграцију Рома* (у даљем тексту: Оквир), који је Европска комисија заједно са Европским парламентом прописала за земље чланице ЕУ. Ово уједно осигурава наставак сарадње и подршке ЕУ Србији на плану унапређења положаја Рома и Ромкиња. Поред поменутог Оквира, национална Стратегија је заснована на важећим стратегијама и прописима којима су уређена поједина питања од значаја за унапређење положаја Рома у свим областима социјалног укључивања, али и на опредељењу државе да развија програме унапређења положаја Рома и Ромкиња исказаним у *Оперативним закључцима са семинара „Социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији” и Акционом плану за поглавље 23.*

Стратегија предвиђа децентрализацију послова у вези са инклузијом Рома, те је њоме планирано спровођење великог броја мера управо на локалном нивоу уз наглашавање одговорности локалних органа власти за њихово спровођење. Оставривање права грађана на образовање, рад, адекватно становање, примарну здравствену и социјалну заштиту управо се

¹ Термин је усклађен са националном Стратегијом и представља посебан облик расизма који је усмерен према Ромима и као такав је препознат у међународним политикама и документима под називом “Antigypsyism”. Више детаља је доступно на: <https://www.coe.int/en/web/roma-and-travellers/antigypsyism/-/discrimination>, <https://www.enar.eu/about/antigypsyism/>, <https://antigypsyism.eu/>

остварује на локалном нивоу власти - посредством органа ЈЛС или локалних испостава републичких органа. Такође, многе локалне самоуправе поседују локалне механизме за инклузију Рома (координаторе за ромска питања, педагошке асистенте, здравствене медијаторке и сл.), али и информације са терена о стварним потребама и проблемима ромске популације на основу којих могу лакше да планирају и спроводе мере и активности него државни органи. Управо су ово разлози зашто је национална стратегија истакла потребу да јединице локалне самоуправе треба да усвоје локалне јавне политике у овој области, које ће бити усклађене са њиховим реалним економским и социјалним развојем да би се отклонили узроци отежаног приступа правима и структурног сиромаштва припадника ромске националности. Додатна одговорност локалних власти лежи у обезбеђивању средства, како у локалном буџету, тако и из екстерних извора (републички буџет, покрајински буџет, донаторска средства, ИПА фондови итд.) за успешно спровођење мера социјалног укључивања Рома и Ромкиња на својој територији.

Општина Кањижа је кроз учешће у пројекту «Подршка одрживим услугама социјалне заштите у заједници и политикама укључивања на локалном нивоу»², покренула процес ревизије постојећег ЛАП-а за унапређење положаја Рома у општини Кањижа за период 2022-2026. Решењем председника општине формирана је Радна група коју су чинили:

- ❖ Марина Шаму, Одељење за општу управу и заједничке послове ОУ Кањижа,
- ❖ Тамаш Пакаи, Одељење за буџет и финансије ОУ Кањижа,
- ❖ Ибоља Бичкеи, чланица Општинског већа задужена за социјалну политику и здравство,
- ❖ Кристина Телек, Центар за социјални рад,
- ❖ Чаба Толнаи, Центар за пружање услуга социјалне заштите општине Кањижа,
- ❖ Силке Апро Варга, Национална служба за запошљавање филијала Кањижа,
- ❖ Моника Ческо, Црвени крст општине Кањижа,
- ❖ Штрбац Слободан, Полицијска станица Кањижа,
- ❖ Каролина Ђолаи, Дом здравља општине Кањижа,
- ❖ Жанет Фекете, ОШ „Карас Каролина“ Хоргош,
- ❖ Тамара Чањи, ОШ „Јован Јовановић Змај“ Кањижа,
- ❖ Лена Поша Вајда, ПУ „Наши бисери“ Кањижа,
- ❖ Олах Рожа, Одељење за послове органа општине ОУ Кањижа,
- ❖ Ервин Јенеи, Одељење за привреду и локални економски развој ОУ Кањижа,
- ❖ Атила Каса, Одељење за општу управу и заједничке послове ОУ Кањижа,
- ❖ Даниел Нађ Немеди, Одељење за грађевинске послове ОУ Кањижа.

² Пројекат финансира Европска унија, спроводи Стална конференција градова и општина, док је Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања надлежно министарство за реализацију пројекта. Уговорно тело пројекта је Министарство финансија – Сектор за уговарање и финансирање програма из средстава Европске уније.

1.1 Методологија и спровођење процеса консултација

Процес стратешког планирања је био заснован на методологији³ коју је СКГО развила у оквиру програма “Подршка ЕУ инклузији Рома – Оснаживање локалних заједница за инклузију Рома”, а која је до сада примењена у више од 30 ЈЛС. Сама методологија је усклађена са Законом о планском систему и Уредбом о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика.

Припрема ЛАП-а је подразумевала спровођење следећих фаза у процесу стратешког планирања:

- Припрему анализе стања са SWOT анализама у седам приоритетних области: борба против циганизма и дискриминације, образовање, запошљавање, становање, здравље, социјална заштита и партиципација,
- Дефинисање визије, општег циља, посебних циљева и индикатора за мерење учинка,
- Утврђивање мера које доприносе остварењу посебних циљева заједно са индикаторима за мерење учинка,
- Припрему акционог плана којим су детаљно разрађене дефинисане стратешке мере.

Током припреме нацрта ЛАП-а организовано је више радионица и састанака радне групе, као и две фокус групе са представницима ромске заједнице, током којих је израђен нацрт документа:

- ❖ Уводна једнодневна радионица – одржана је 12.02.2024. и на њој је представљена методологија за израду ЛАП-а, упитник за сакупљање података и договорен временски оквир за израду анализе стања,
- ❖ Радионица за израду SWOT анализе, одржана је 20.05.2024. и на њој је финализиран нацрт ситуационе анализе и урађена SWOT анализа за свих 7 приоритетних области инклузије Рома,
- ❖ Прва фокус група са представницима ромске заједнице, одржана је 23.05.2024. са циљем прикупљања информација о тренутном стању и проблемима у областима социјалне инклузије ромске националне мањине на територији општине Кањижа,
- ❖ Дводневна радионица за израду циљева и мера одржана је 11- 12.07.2024. и на њој су дефинисани: визија, општи циљ, посебни циљеви и мере за сваку област социјалног укључивања ромске заједнице, укључујући и индикаторе,
- ❖ Дводневна завршна радионица за израду предлога нацрта ЛАП-а одржана је 16-17.09.2024. и на њој су за претходно дефинисане стратешке мере утврђене активности, њихови носиоци и партнери, рок за имплементацију, као и средства неопходна за њихову

³ „Водич за припрему, буџетирање и праћење локалног акционог плана за инклузију Рома“, СКГО, 2019.
www.skgo.org/storage/app/uploads/public/164/508/695/1645086950_SKGO%20-%20Vodic%20za%20inkluziju%20Roma%20za%20web.pdf

реализацију, укључујући и финансијске изворе.

- ❖ Друга фокус група са представницима ромске заједнице, одржана је 25.09.2024. са циљем прикупљања коментара и предлога за унапређење акционог плана ЛАП-а,
- ❖ Јавна расправа о нацрту ЛАП-а одржана је у периоду од

Консултације са заинтересованим странама и представницима ромске заједнице су биле континуиран процес који је паралелно текао са процесом стратешког планирања од самог почетка. Циљ консултација је био добијање стварног увида у проблеме и потребе житеља ромске националности у свим областима које су покривене националном Стратегијом, боље разумевање идентификованих изазова у овим областима, као и приоритизација оних проблема које би требало решавати у наредном планском периоду у складу са доступним ресурсима заједнице. Такође, представници ромске заједнице су били укључени и у консултације у вези са предложеним мерама, активностима и пројектима које је општинска радна група предложила и уврстила у акциони план, како би се узели у обзир њихови предлози активности у наредном трогодишњем периоду. Консултације су се одвијале кроз две фокус групне дискусије које су одржане 23.05.2024. и 25.09.2024, али и кроз припрему заинтересованих представника ромске заједнице за учешће у јавној расправи о нацрту предлога ЛАП-а. Коначно, ромска заједница је имала своје представнике и на јавном догађају који је уприличен током процеса јавне расправе и на коме је представљан нацрт ЛАП-а свим заинтересованим странама.

2. МЕЂУНАРОДНИ И НАЦИОНАЛНИ ПРАВНИ И СТРАТЕШКИ ОКВИР

Међународни правни и стратешки оквир у области заштите људских и мањинских права, на чијим изворима је израђена и сама национална Стратегија чине документа усвојена у следећим међународним организацијама:

- ❑ **Уједињене нације** (Универзална декларација о људским правима, Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације, Декларација УН о сузбијању насиља над женама, Конвенција о правима детета, Декларација о правима припадника националних или етничких, верских или језичких мањина, Циљеви одрживог развоја Агенде 2030 итд.),
- ❑ **Савет Европе** (Конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Европска социјална повеља, Стразбуршка декларација о Ромима, Конвенција о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, те многобројне препоруке, декларације и резолуције Савета Европе које су посвећене уређењу права Рома у области образовања, здравља, становања, рада и економског оснаживања)
- ❑ **Европска унија** (Оквир ЕУ за националне стратегије за интеграцију Рома и Ромкиња, Стратешки оквир ЕУ за једнакост, укључивање и учешће Рома за период од 2020- 2030, Акциони план ЕУ за борбу против расизма за период 2020-2025).

Универзална декларација о људским правима (1948)⁴ обавезује државе да поштују, штите и испуњавају основна људска права која су ближе одређена *Међународним пактом о економским, социјалним и културним правима* (1966)⁵ и *Међународним пактом о грађанским и политичким правима* (1966)⁶. Између осталог, овим пактовима се свима гарантује право на једнакост, законску заштиту, слободу од нехуманог и деградирајућег односа, личну безбедност, права личности и држављанства, учешће у јавном животу, адекватан животни стандард, рад, социјално осигурање, заштита породице и деце, образовање итд. Држава има обавезу да постепено (прогресивно) постигне пуно уживање свих гарантованих права за све, од одређеног минимума који се мора учинити доступним одмах и без одлагања. Такође, од посебног значаја су циљеви одрживог развоја садржани у *Агенди 2030*⁷, јер се од свих држава потписница овог документа (Република Србија је једна од њих) очекује да мобилишу све ресурсе како би искоренили сиромаштво, борили се против неједнакости и нашли одговоре на климатске промене. Циљеви одрживог развоја усмерени су на бројне друштвене потребе укључујући храну, здравље, образовање, равноправност, чисту воду и санитарне услове, доступну и обновљиву енергију, достојанствен рад, економски раст, одрживе градове и заједнице.

Савет Европе је усвојио два битна документа - *Конвенцију за заштиту људских права и*

⁴ Доступно на: https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/cnr.pdf

⁵ Доступно на: https://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/uploads/2012/11/images_files_UN_Medjunarodni%20pakt%20o%20ekonomskim%20socijalnim%20i%20kulturnim%20pravima.pdf

⁶ Доступно на: <https://unmik.unmissions.org/sites/default/files/regulations/05bosniak/BIntCovCivilPoliticalRights.pdf>

⁷ Више информација на: <https://sdg.indikatori.rs/>

основних слобода (1951)⁸ којом су утемељени принципи савремене демократије у Европи, као и *Европску социјалну повељу* (1961)⁹ која се колоквијално назива и „социјалним уставом” Савета Европе. Повељом је утврђено да су државе обавезне да створе услове у којима сви имају могућност да се баве занимањима за које се слободно одреде, да остварују праведну накнаду за свој рад без дискриминације, право на социјалну и медицинску заштиту, адекватне услове становања, као и право на заштиту од сиромаштва и социјалног искључења. Додатно, ова организација је усвојила и бројне препоруке, декларације и резолуције којима је посебну пажњу посветила унапређењу положаја Рома и Ромкиња. Једна од њих је и *Стразбуришка декларација о Ромима*¹⁰ која истиче да су антидискриминаторно законодавство и социјално укључивање главне полуге унапређења положаја Рома и Ромкиња.

Оквир ЕУ за националне стратегије за интеграцију Рома и Ромкиња и *Стратешки оквир ЕУ за једнакост, укључивање и учешће Рома за период 2020–2030.*¹¹ су најважнији документи усвојени на нивоу Европске уније у овој области. Општи циљ Стратешког оквира ЕУ је допринос унапређењу једнакости и борби против социјалне искључености Рома, уз њихову активну партиципацију, као и спречавање циганизма као облика расизма и дискриминације, те смањење сиромаштва и социо-економског јаза између Рома и опште популације уз унапређење учешћа путем оснаживања, сарадње и поверења.

С обзиром на чињеницу да се наша земља налази на путу европских интеграција и да преговара о свом чланству у ЕУ, од посебне је важности и *Декларација партнера Западног Балкана о интеграцији Рома у оквиру процеса проширења ЕУ* (Познањска Декларација)¹², која је усвојена од стране председника влада држава Западног Балкана. Она поставља конкретне циљеве које би требало остварити као минимум пре чланства у Европској унији, као и опште смернице за остваривање тих циљева у 6 области, а то су: запошљавање, становање, образовање, здравство, грађански статус и недискриминација.

2.1 Национални стратешки и правни оквир

Кључни национални стратешки документ у области унапређења положаја грађана ромске националности представља *Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022–2030. године*¹³, која предвиђа циљеве и стратешке мере у 8 приоритетних области инклузије: борба против циганизма и дискриминације, партиципација, сиромаштво и социјална искљученост, образовање, становање, запошљавање, здравље, социјална заштита. Начела на којима почива национална Стратегија су:

⁸ Доступно на: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_MNE

⁹ Доступно на: <https://rm.coe.int/168047e017>

¹⁰ Доступно на: https://ravnopravnost.gov.rs/wp-content/uploads/2012/11/images_files_Strazburska%20deklaracija_1.pdf

¹¹ Доступно на: https://commission.europa.eu/document/download/99cc0720-68c2-4300-854f-592bf21dceaf_en?filename=eu_roma_strategic_framework_for_equality_inclusion_and_participation_for_2020_-_2030.pdf&prefLang=hr

¹² Доступно на: <https://www.rcc.int/romaintegration2020/files/admin/docs/9a8e38a1f175f0396890316ce7fcf2a3.pdf>

¹³ Службени гласник РС", број 23 од 17. фебруара 2022. Доступно на: <https://pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2022/23/1>

- ❖ Одговорност и капацитет органа јавне власти за остваривање стратешких циљева,
- ❖ Солидарност према особама и групама у неједнаком положају у друштву,
- ❖ Укључивање и оснаживање које води ка људској безбедности, економском расту и унапређењу људских права, путем прилагођавања окружења и система и пружање подршке људима и групама,
- ❖ Сузбијање искључености која води ка губитку у социјалном капиталу државе и стварној штети код особа и група који су искључени,
- ❖ Елиминисање друштвене неједнакости, односно борба против циганизма, као облика расизма и дискриминације,
- ❖ Сузбијање сиромаштва као предуслов за остваривање људских права,
- ❖ Људска права, са посебном пажњом на права на једнакост, учешће, образовање, становање, рад, здравствену и социјалну заштиту,
- ❖ Пуно учешће Рома и Ромкиња у свим фазама јавних политика које се тичу њих, а превасходно ове стратегије,
- ❖ Афирмативне мере којима се адресира фактичка неједнакост, а које су ограниченог карактера и које се не сматрају дискриминацијом осталих људи,
- ❖ Поштовање идентитета Рома и Ромкиња, односно спровођење мера које позитивно утичу на очување и промоцију културе, историје, језика и других аспеката идентитета Рома и Ромкиња,
- ❖ Различитост унутар ромске националне заједнице се узима у обзир, како би се специфични изазови жена, деце, ЛГБТИ особа, младих, старих и других адресирали на одговарајући начин,
- ❖ Буџетска подршка за спровођење Стратегије, као и сарадња са донаторима који подржавају социјално укључивање Рома и Ромкиња,
- ❖ Локализација мера, односно прилагођавање локалном контексту и подршка локалном учешћу у циклусу јавне политике за Роме и Ромкиње.

Даље, релевантан стратешки оквир у овој области чине још и следећа документа: Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030, Стратегија запошљавања у Републици Србији усвојена за период од 2021. до 2026. године, Стратегија јавног здравља у Републици Србији за период 2018–2026. године, Стратегија за стално унапређење квалитета здравствене заштите и безбедности пацијената, Национална стратегија социјалног становања, Стратегија превенције и заштите од дискриминације, Национална стратегија за родну равноправност за период од 2021. до 2030. године, Стратегија реинтеграције повратника по основу споразума о реадмисији, Национална стратегија за младе за период 2015–2025.

Када говоримо о националном правном оквиру, ЛАП је усклађен са Уставом Републике Србије и бројним законима који уређују поједина питања у приоритетним областима социјалне инклузије Рома и Ромкиња, међу којима су најзначајнији:

- Закон о локалној самоуправи,
- Закон о планском систему,
- Закон о заштити права и слобода националних мањина,
- Закон о националним саветима националних мањина,

- Закон о забрани дискриминације,
- Закон о социјалној заштити,
- Закон о финансијској подршци породици са децом,
- Закон о основама система образовања и васпитања,
- Закон о предшколском васпитању и образовању,
- Закон о основном образовању и васпитању,
- Закон о средњем образовању и васпитању,
- Закон о учбеницима,
- Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености,
- Закон о планирању и изградњи,
- Закон о становању и одржавању зграда,
- Закон о здравственој заштити,
- Закон о здравственом осигурању,
- Закон о јавном здрављу,
- Закон о матичним књигама,
- Закон о социјалној карти,
- Закон о управљању миграцијама, итд.

2.2 Локална планска документа и јавне политике

Општина Кањижа је један од учесника у планском систему РС, те у складу са својим надлежностима има обавезу да планира локалне јавне политике, анализира њихове ефекте, припрема и усваја планска документа, спроводи и прати њихову реализацију, као и да вреднује њихове учинке у циљу преиспитивања и унапређења локалних јавних политика у будућности. У моменту израде ЛАП-а општина је имала осам важећих планских докумената, односно докумената јавних политика, а то су:

- ❖ Развојни план Општине Кањижа 2022-2030.
- ❖ Средњорочни план општине Кањижа од 2023. до 2025. године
- ❖ Локални акциони план за младе Општине Кањижа за период од 2020–2025.
- ❖ План јавног здравља општине Кањижа за период 2022-2027. године
- ❖ Стратегија безбедности саобраћаја на путевима општине Кањижа за период од 2020. до 2025. год.
- ❖ Средњорочни програм уређивања грађевинског земљишта општине Кањижа за период од 2021. до 2025. год.
- ❖ Локални акциони план за родну равноправност општине Кањижа за период 2024 – 2026.
- ❖ Локални акциони план за запошљавање у општини Кањижа за 2024. год.

Радна група је током припреме ЛАП-а узела у обзир циљеве, мере и активности дефинисане постојећим локалним планским документима вишег степена општости, а који се непосредно односе на унапређење положаја Рома и Ромкиња и њихову инклузију у различитим областима, како би се обезбедила усклађеност ЛАП-а са њима. Реч је следећим документима: **Развојни план**

општине Кањижа 2022-2030, Средњорочни план општине Кањижа од 2023. до 2025. године, Локални акциони план за младе Општине Кањижа за период од 2020. до 2025, План јавног здравља општине Кањижа за период 2022-2027. и Локални акциони план за родну равноправност општине Кањижа 2024-2026.¹⁴ У табелама испод су представљени посебни циљеви, мере и активности из наведених докумената.

Табела 1: Приоритени циљеви, мере и активности из Развојног плана општине Кањижа 2022-2030. од значаја за социјално укључивање Рома и Ромкиња

Приоритетни циљ 6: Обезбеђивање једнаких могућности за све становнике како би побољшали квалитет живота и ниво интегрисаности у друштво	
МЕРЕ	АКТИВНОСТИ
6.1: Побољшање услова живота лица у неповољном положају у погледу приступа јавним и приватним услугама	<ul style="list-style-type: none"> • покретање свеобухватних програма за побољшање услова живота лица у неповољном положају • акције за побољшање приступа јавним услугама
6.2: Интеграција Рома	<ul style="list-style-type: none"> • израда акционог плана за унапређење положаја Рома • организација вечерње школе и стручног оспособљавања одраслих • интеграција у систем јавног образовања у детињству • сексуално образовање • асистенција за Роме • менторски програм • језичке информације • програм јавних радова

Табела 2: Посебни циљеви, мере и активности из Средњорочног плана општине Кањижа 2023 – 2025. од значаја за социјално укључивање Рома и Ромкиња

Посебан циљ 11.1 Побољшање квалитета и доступности услуга социјалне заштите и обезбеђење свеобухватне социјалне заштите и помоћи најугроженијем становништву општине Кањижа	
МЕРА	АКТИВНОСТИ
11.1.2: Подршка интеграцији Рома на основу израђеног ЛАП-а	11.1.2.1. Повећање броја ромске деце у предшколском образовању узраста 3,4 и 5 година 11.1.2.2. Едукација и информисање родитеља ромске деце о важности образовања 11.1.2.3. Пружање помоћи у учењу деци из ромских породица 11.1.2.4. Пружање материјалне подршке ромској деци 11.1.2.5. Постављање програма подршке у циљу повећања обухвата ромских ученика у средњим школама 11.1.2.6. Реализација програма описмењавања / укључивања одраслих припадника ромске националности у циљу унапређења њиховог положаја 11.1.2.7. Реконструкција објекта будућег дневног боравка за децу у Хоргошу 11.1.2.8. Материјална подршка у виду хигијенских пакета у реализацији здравствене заштите 11.1.2.9. Унапређење хигијенских услова у домаћинствима ромских породица 11.1.2.10. Увођење програма превенције за сузбијање малолетничке

¹⁴ Важећа локална планска документа су доступна на: <http://www.kanjiza.rs/ujlap/site/index-sr.html?mnu=2&art=3-2-0-sr.html>

	делинквенције
--	---------------

Табела 3: Специфични циљеви и активности из Локалног акционог плана за младе Општине Кањижа 2020–2025. од значаја за социјално укључивање Рома и Ромкиња

Општи циљ: Квалитетно образовање младих у складу са њиховим потребама и европским трендовима	
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ	АКТИВНОСТИ
1.6. Инклузија Рома	1.6.1. Подстицање младих Рома да редовно похађају школску наставу. Промоција значаја средњошколског образовања 1.6.2. Компензација хендикеп младих Рома, подстицај инклузије Рома у друштво 1.6.3. Оснивање установе за учење младих Рома

Табела 4: Циљеви, мере и активности из Плана јавног здравља општине Кањижа за период 2022-2027. од значаја за социјално укључивање Рома и Ромкиња

Општи циљ: Унапређење здравља становника општине и смањење неједнакости у здрављу	
МЕРЕ	АКТИВНОСТИ
1.4 Унапређење интегрисаних међусекторских услуга	1.4.2 Спровођење протокола о међусекторској сарадњи у подршци програмима намењеним осетљивим популационим групама 1.4.3 Развој интегрисаних социо-здравствених инклузивних интегрисаних услуга за осетљиве популационе групе
2.1 Унапредити доступност и квалитет превентивних услуга у области сексуалног и репродуктивног здравља	2.1.1 Праћење и анализирање фактора ризика за сексуално и репродуктивно здравље (посебно осетљивих друштвених група) 2.1.3 Развој услуга саветовања о сексуалном и репродуктивном здрављу кроз интерсекторску сарадњу прилагођено потребама циљних група 2.1.4 Реализовање семинара/обука/курсева континуиране медицинске едукације за запослене лекаре у примарној здравственој заштити за рад на превенцији и промоцији сексуалног и репродуктивног здравља међу припадницима посебно осетљивих друштвених група 2.1.6 Едукације у области сексуалног и репродуктивног здравља кроз интерсекторску сарадњу са различитим осетљивим групама 2.1.10 Спроводити и подржати активности на превенцији и смањењу стигме и дискриминације у окружењу према кључним популацијама у ризику
5.2 Унапређивање свеобухватне доступности и приступачности здравствене службе за осетљиве популационе групе (деца, жене, стари, особе са инвалидитетом, жртве трговине људима, мигранти, Роми, интерно расељана лица, бивши осуђеници и др.)	5.2.1 Едукација здравствених радника за комуникацију са осетљивим популационим групама (са евалуацијом задовољства учесника) 5.2.2 Отклањање физичких баријера и постављање рампи, нарочито у здравственим установама и осталим јавним објектима у надлежности ЈЛС 5.2.7 Испитивање задовољства корисника услуга

Табела 5: Циљеви, мере и активности из Локалног акционог плана за родну равноправност општине Кањижа 2024-2026. од значаја за социјално укључивање Рома и Ромкиња

Посебни циљ 4: Унапређење квалитета живота у општини Кањижа, а посебно унапређење живота жена, укључујући жене из вишеструко дискриминисаних група	
МЕРЕ	АКТИВНОСТИ
4.1 Повећање наталитета	4.1.1 Испитивање потреба жена у репродуктивном периоду у вези са подршком за рађање деце 4.1.2 Пилотирање нових услуга или увођење других видова подршке
4.2 Повећање доступности културних садржаја	4.2.1 Повећање броја културних садржаја у насељеним местима 4.2.2 Повећање културних садржаја којима се промовише женски допринос у култури
4.3 Повећање доступности спортских активности и садржаја	4.3.1 Промоција важности спорта за девојчице 4.3.2 Промоција рекреативног бављења спортом 4.3.3 Организовање женских спортских и рекреативних догађаја

2.3 Ефекти реализације претходног ЛАП за социјалну инклузију Рома и Ромкиња

Захваљујући реализацији претходних докумената јавне политике у области инклузије Рома, општина Кањижа је начинила значајне напоре, пре свега, у области образовања и социјалне заштите ромске популације. Родитељи деце предшколског узраста су информисани о процедури уписа у ПУ, организоване су радионице за ромску децу узраста од 3 до 5,5 година која не похађају вртић и отворен је и дневни боравак у Хоргошу у оквиру кога деца добијају подршку у учењу и писању домаћих задатака. Поред овога, ангажован је један педагошки асистент у ОШ „Карас Каролина“ у Хоргошу, коју похађа највећи број ромских ученика, те обезбеђени додатни људски ресурси као подршка школи у раду са ученицима који наставу похађају по ИОП-2 програму. Такође, ОШ у Хоргошу је лиценцирана за спровођење функционалног основног образовања одраслих, које се од школске 2024/25. године по први пут реализује на територији општине. Као посебна мера подршке намењена средњошколцима, уведено је пружање материјалне подршке за покривање путних трошкова за 5 ромских ученика.

У области социјалне заштите, поред доступности бројних права, материјалне подршке и социјалних услуга у складу са законом и локалним актима општине, урађено је неколико битних ствари које треба да допринесу смањењу социјалне искључености ромске популације. Најпре, пројектно је ангажован ромски координатор у оквиру Центра за социјални рад Кањижа, као и неколико теренских радника за непосредан рад са ромским породицама. Такође, континуирано се пружа подршка у изради личних докумената и остваривању права на здравствено осигурање лицима ромске националности, као и бесплатна правна помоћ.

Најважнији напредак на плану унапређења инфраструктуре у претходном периоду је начињен кроз изградњу канализационе мреже у насељу Хоргош, тако да је 80% насеља у којем претежно живе Роми добило канализацију.

У области здравствене заштите предат је захтев Министарству здравља за ангажовањем здравствене медијаторке, која би у наредном периоду требало да значајно унапреди увид здравствених установа у здравствено стање житеља ромских насеља, као и да повећа обухват деце вакцинацијом и одраслих превентивним прегледима. Такође, најугроженији ромски корисници су добијали подршку за куповину лекова и обезбеђен им је превоз до установа здравствене заштите на секундарном нивоу.

Имајући на уму важност очувања јавног реда и мира на територији општине, општина је више пута захтевала ангажовање жандармерије на насељу Хоргош како би спречила ширење инцидената између различитих мигрантских група, које су угрожавале безбедност житеља овог насеља.

2.3. Локални институционални оквир у области социјалне инклузије Рома и Ромкиња

Општина Кањижа је формирала одређена тела и локалне механизме који имају за циљ да оперативно олакшају приступ остваривању људских и мањинских права, као и социјалну инклузију ромске популације на њеној територији. Најпре, формирано је **Локално координационо тело за социјално укључивање Рома и Ромкиња** (у даљем тексту: ЛКТ) као међусекторско тело са циљем координираног спровођења мера јавне политике усмерених на побољшање положаја Рома и Ромкиња који бораве на територији Кањиже. Такође, ЛКТ има за циљ и покретање процеса израде ЛАП-а за инклузију Рома, као и координацију и надзор над његовим спровођењем. ЛКТ је формирано као привремено радно тело Скупштине општине и чини га 16 чланова који се налазе на руководећим позицијама у оквиру следећих локалних органа / институција: Центар за социјални рад општине Кањижа, Општинско веће Општине Кањижа, Центар за пружање услуга социјалне заштите општине Кањижа, Црвени крст Кањижа, Дом здравља Кањижа, Национална служба за запошљавање – филијала Кикинда, Основна школа „Јован Јовановић Змај“ Кањижа, Основна школа „Карас Каролина“ Хоргош, Пољопривредно-технички средњошколски центар „Беседеш Јожеф“ Кањижа, Образовно-културна установа „Снеса“ Кањижа, Предшколска установа „Наши бисери“, Полицијска станица Кањижа, ЈП „Комуналац“ Кањижа, Потиски водоводи доо Хоргош, Савет месне заједнице Хоргош и Месна заједница Мартонош.

Такође, у општини је формиран и **Мобилни тим за социјално укључивање Рома и Ромкиња** као важан локални механизам који ради на подстицању директне примене дефинисаних стратешких мера на локалном и националном нивоу, као и на координираном приступу и интегрисаном пружању услуга Ромима који бораве на територији општине Кањижа. У задатке Мобилног тима, између осталог, спадају: обиласци ромских насеља (најмање једном месечно), испитивање потреба ромске заједнице, информисање ромске заједнице о њиховим правима и олакшавање приступа доступним услугама, сарадња са Националним саветом ромске националне мањине и организацијама цивилног друштва, извештавање органа јавне управе о проблемима у вези са применом стратешких мера, као и припрема иницијатива и пројекта којима се осигурава сарадња локалних организација и партнера у процесу унапређења положаја Рома. Оперативни капацитети Мобилног тима засновани су, пре свега, на чињеници да су његови чланови запослени

у локалним институцијама и установама (представници ЦСР, ДЗ, НСЗ, запослени у школама, Црвеном крсту итд.) и да непосредно раде на пословима који су у вези са остваривањем права лица ромске националности, те су добро упознати са проблематиком у овој области.

Такође, **један од чланова Општинског већа, задужен за област социјалне заштите и здравство**, у оквиру свог ресора се бави и питањима која се непосредно тичу инклузије Рома и унапређења њиховог положаја.

Иако је Правилником о уређењу и систематизацији радних места ОУ Кањижа предвиђена **позиција координатора за ромска питања, ово радно место није попуњено**. Основна улога координатора за ромска питања јесте да као представник локалне самоуправе пружа стручну и техничку помоћ ромској заједници која живи на територији општине у циљу решавања проблема и задовољавања њених потреба, као и унапређења њеног социо-економског положаја. Део ових послова обавља Одељење за општу управу и заједничке послове ОУ Кањижа, као и стручни сарадник на услугама у локалној заједници при ЦСР Кањижа. Такође, у ЦСР је од 1.10.2024. кроз донаторски пројекат ангажован координатор за ромска питања као пилот иницијатива која треба да води успостављању овог механизма у општини. **У Кањижи постоји само један педагошки асистент у ОШ „Карас Каролина“ Хоргош**, а број ромске деце у основним школама је велики, те само један асистент никако не задовољава локалне потребе. Предагошки асистенти имају задатак да раде на повећању броја деце ромске националности која похађају предшколску установу и основне школе, те пружају континуирану подршку деци и њиховим родитељима у похађању наставе и превазилажењу тешкоћа са којима се суочавају током школовања. С друге стране, у Кањижи не постоји врло важан **локални механизам за инклузију Рома – здравствена медијаторка**, која је заступљена у великом броју других локалних самоуправа у Србији. Њен задатак је да чине спону између здравствених установа и житеља неформалних ромских насеља и олакшава приступ услугама здравствене заштите грађанима ромске националности, уз интезиван рад на повећању обухвата деце редовном имунизацијом. Општина Кањижа је до сада предузимала одређене кораке и чинила напоре на плану успостављања овог локалног механизма, али они још увек нису уродили плодом.

3. АНАЛИЗА СТАЊА

Општина Кањижа се налази у североисточном делу Бачке, у АП Војводини, и припада Севернобанатском округу. Простире се на 400 квадратних километара и заузима део Панонског басена. Лоцирана је на десној обали реке Тисе, а центар општине се налази на надморској висини од 87м. У општини се налази 13 насељених места: Кањижа, Хоргош, Мале Пијаци, Мартонош, Мали Песак, Ором, Долине, Ново Село, Тотово Село, Велебит, Зимоњић, Трешњевац и Адорјан.

Општина спада у прву групу развијености коју чине јединице локалне самоуправе чији је степен развијености изнад републичког просека. Има врло развијену привреду, коју пре свега чине индустрија грађевинског материјала – производња црепа, керамичких плочица, термо и хидро-изолационих материјала, као и прехранбена индустрија - производња и прерада зачинске паприке, те смрзнутог поврћа и воћа. Значајан је воћарски и виноградарски регион.

Битна одлика демографске слике општине у последње 2 деценије јесте депопулација узрокована ниском стопом наталитета, старењем становништва и економском миграцијом у државе чланице Европске уније. **Према резултатима пописа становништва из 2022. године у општини Кањижа живи 20.141 становник**¹⁵ (48,53% мушкараца и 51,47% жена), што је умањење за 26,79% у односу на попис из 2002. године, када је у општини живело 27.510 становника. Дакле, за две деценије општина је изгубила више од четвртине своје популације, што је значајно више од просека на нивоу Републике Србије. Велик број становника општине има двојно држављанство (мађарско-српско), што је допринело томе да се неколико хиљада радно способних становника одселило у суседну Мађарску, али и у Немачку, Аустрију и Велику Британију. Студенти који студирају у иностранству често се не враћају у општину након школовања.

Кањижа је погранична општина на чијој територији се налази гранични прелаз Хоргош. То веома утиче на њен специфични статус, јер представља једну од најпрометнијих капија ка Европској унији. Од 2015. године велики број миграната из Авганистана, Марока и других држава Африке се задржао на њеној територији, нарочито у насељима Хоргош и Мартонош, стварајући веома тешку ситуацију због мешања са ромским становништвом које живи у овим насељима, као и због развоја криминала, првенствено кријумчарења људи, диловања дроге, оружја и због малолетничке проституције. У Мартоношу се друштвена тензија повећала и због досељавања интерно расељених Рома са Косова и Метохије који нису успели да се прилагоде и интегришу у нову средину.

Кањижа је мултиетничка општина у којој највећу етничку групацију чине Мађари са 83,11% од укупног броја становништва, док Срби чине 7,16% становништва, а Роми 4,10%. Све остале националне мањине чине тек 1,6% становништва, пошто се на попису 2,1% становника није изјаснио по националној припадности, а за 1,93% становништва национална припадност је непозната.

Табела 6: Етничка структура становништва у Кањижи према попису 2022. године

Национална припадност	Број	Удео у укупном становништву (%)
УКУПНО:	20.141	100%
Срби	1.443	7,16%
Албанци	37	0,18%
Мађари	16.740	83,11%
Роми	825	4,10%
Румуни	35	0,17%
Македонци	4	0,02%
Муслимани	19	0,09%
Немци	11	0,05%
Југословени	63	0,32%

¹⁵ Републички завод за статистику, <https://popis2022.stat.gov.rs/sr-latn/5-vestisaopstenja/news-events/20230428-konacnirezpopisa/?a=0&s=0>

Горанци	4	0,02%
Руси	4	0,02%
Буњевци	24	0,12%
Русини	1	0,005%
Словаци	7	0,03%
Словенци	2	0,01%
Украјинци	1	0,005%
Хрвати	42	0,21%
Црногорци	15	0,08%
Остали	36	0,18%
Нису се изјаснили	423	2,10%
Регионална припадност	17	0,09%
Непознато	388	1,93%

Извор: Попис 2022, Републички завод за статистику

3.1. Општи подаци о ромској националној мањини у Кањижи

Роми чине другу највећу националну мањину у општини Кањижа. Према резултатима пописа из 2022. у општини живи 825 Рома и Ромкиња (односно 4,10%, од чега је 431 мушкарац - 52,24% и 394 жена- 47,76%). Међутим, процењује се да је овај број у стварности знатно већи и да износи најмање 1.250 житеља ромске националности. Према попису, велика већина њих живи у сеоским насељима 754 (91,39%), док у урбаном делу општине живи свега 71 лице ромске националности (8,61%). Бројни су разлози зашто званична статистика није поуздан извор података о броју Рома који живе у Републици Србији, па тако ни у Кањижи. Према Уставу Републике Србије грађани и грађанке нису дужни да се изјашњавају о својој националној припадности, те се процене углавном заснивају на теренском раду локалних институција и ОЦД које непосредно раде у областима пружања услуга и остваривања и заштите права ромске националне мањине. Поред овога, на неизјашњавање утиче и низ других битних фактора попут: страха од дискриминације, правне невидљивости, етномимикрије, изражене мобилности, социјалне искључености, као и висок проценат мешовитих бракова у ромској заједници и асимилација. Такође, на овај број утичу и сталне миграције ромске популације, али и прилив повратника из иностранства на основу споразума о реадмисији.

У последњих 10 година десиле су се значајне промене на глобалном нивоу које су у великој мери утицале на демографску и етничку структуру становништва како у Европи, тако и у Србији. Ово се посебно одразило на општину Кањижа јер је реч о пограничној општини, која је уједно последња брана за масовне миграције становништва из Азије и Африке ка земљама ЕУ. Догађаји који су утицали на демографску слику општине Кањижа, са посебним освртом на ромско становништво су:

- ❖ Привремено или трајно насељавање миграната на територији општине, првенствено држављана Сирије и Авганистана на њиховој рути ка крајњим дестинацијама у ЕУ и њихово мешање за ромским становништвом у Хоргошу и Мартоношу,
- ❖ Повратак великог броја Рома на основу споразума о реадмисији из Француске, Холандије, Немачке и Аустрије,

- ❖ Усвајање закона којим је уведена финансијска подршка породици са децом, што је значајно утицало на повећање наталитета у ромским породицама које живе у општини.

Ромска популација у Кањижи првенствено живи у деловима три насеља – Хоргошу, Мартоношу и Адорјану. Углавном живе у бесправно саграђеним објектима без грађевинске дозволе, која су у лошем физичком стању, често без купатима и канализације. Велики број објеката има проблем и са електричним инсталацијама, јер у већини њих не постоји уземљење. Слично ситуацији на републичком нивоу, образовна структура ромске популације је најлошија у односу на остале етничке групе. Врло је низак обухват деце предшколским образовањем и васпитањем и програмима раног развоја, док ученици ромске националности нередовно похађају основну школу или је рано напуштају. Занемарљиво мали број Рома и Ромкиња је формално запослен, односно највећи број њих ради у сивој економији, најчешће на сезонским пословима, док су истовремено примаоци новчане социјалне помоћи и осталих права и услуга у области социјалне заштите. Све ово указује на то да се положај Рома у Кањижи не разликује битно од положаја Рома у другим локалним самоуправама у Србији и региону.

У 2022. години су за потребе израде *ЛАП-а за унапређење положаја Рома и Ромкиња у општини Кањижа за период 2022-2026.* испитане 24 ромске породице са укупно 122 члана кроз дубинске интервјуе. Резултати су показали да су испитаници **као највеће препреке у подизању животног стандарда ромских породица идентификовали следеће: низак ниво образовања, ниску запосленост јер су неквалификована радна снага, лоше здравствено стање због неадекватних услова становања и сиромаштва, као и распрострањеност малолетничке деликвенције у насељу Хоргош, првенствено због стихијског провођења слободног времена младих.**

3.2 ОБРАЗОВАЊЕ

3.2.1 Предшколско образовање

Предшколско образовање и васпитање (у даљем тексту: ПВО) реализује ПУ “Наши бисери”, која свој рад обавља у 11 објекта у 9 насељих места на територији општине. Ромска деца углавном похађају вртиће у Адорјану, Хоргошу, Мартоношу и Кањижи. Према званичним подацима, у школској 2022/23. години предшколским образовањем и васпитањем у **Кањижи је било обухваћено укупно 595 деце, 323 девојчица и 272 дечака, међу којима је било 24 деце ромске националности (4,03%).** Проценат ромске деце која похађају ПВО је значајно у корист дечака - 16 (66,67%) у односу на девојчице којих је у посматраној школској години било дупло мање, тачније 8 (33,33%).

Табела 7: Број деце која су похађала предшколско васпитање и образовање (ПВО) у школској 2022/23. години у Кањижи

Назив индикатора	Укупан број деце	Број девојчица	Број дечака
Број деце обухваћене предшколским васпитањем и образовањем	595	323	272

Број деце ромске националности која су обухваћена ПВО	24	8	16
Број деце узраста 0–3 године обухваћених ПВО	67	34	33
Број деце ромске националности узраста 0–3 године обухваћених ПВО	1	1	0
Број деце узраста 3–5,5 година обухваћених ПВО	344	197	147
Број деце ромске националности узраста 3–5,5 година обухваћених ПВО	5	1	4
Број деце која похађају припремни предшколски програм (ППП)	184	92	92
Број деце ромске националности која похађају PPP	18	6	12

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња

Даље, анализа показује да **највећи број ромске деце која похађају ПВО, заправо, похађа обавезни припремни предшколски програм – 75%, док остале вртићке групе похађа шесторо деце, односно 25%.** Ако ово упоредимо са осталом децом обухваћеном ПВО, лако се уочава да је много више деце, заправо, обухваћено другим вртићким групама (превнствено групом узраста од 3 - 5,5 година) – 70,93% у односу на PPP који похађа 29,07% деце. **Ово јасно показује да деца ромске националности нису у довољној мери обухваћена програмима раног развоја који су кључни за нормалан развој и даљи напредак у образовном процесу на свим нивоима.** То јасно показује и податак да је свега једно дете ромске националности узраста од 0 – 3 године похађало вртић, односно петоро ромске деце узраста од 3 – 5,5 година. Главни разлог овоме је лоша материјална ситуација ромских породица које нису у могућности да плаћају трошкове боравка деце у вртићу¹⁶, као и ниска свест родитеља о значају образовања и раног развоја.

Расположиви подаци показују да је **обухват деце из опште популације предшколским припремним програмом у Кањижи 100%, док је обухват деце ромске националности 99%.** Предшколска установа организује полудневне програме за децу узраста 3–5,5 година који се финансирају из локланог буџета, али у њих нису укључена деца ромске националности. У ПУ не постоји педагошки асистент, а према тренутној ситуацији не постоји ни потреба за његовим ангажовањем.

3.2.2 Основно образовање

Основношколско образовање деце у Кањижи се реализује у три основне школе: ОШ “Јован Јовановић Змај” у Кањижи (истурена одељења у Кањижи, Адорјану, Велебиту и Мартоношу), ОШ “Арањ Јанош” у Трешњевцу (истурена одељења у Орому и Тотовом Селу) и ОШ “Карас Каролина” у Хоргошу (истурено одељење у Малим Пијацама). Специјално образовање за ученике са сметњама у развоју одвија се у ОШ “Јован Јовановић Змај” у Кањижи и ОШ “Карас Каролина” у Хоргошу. **У школској 2022/23. години основну школу је похађало укупно 1.439 ученика, међу којима је био 181 ученик ромске националности (12,58%).** Од овог броја 83 девојчице (45,86%) и 98 дечака ромске националности (54,14%) похађа основно образовање.

¹⁶ Ови трошкови обухватају трошак за хигијену и ликовно у износу од 6.000 РСД на годишњем нивоу.

Табела 8: Укупан број ученика ромске националности у основним школама у школској 2022/23. години у Кањижи

Назив индикатора	Укупан број деце	Број девојчица	Број дечака
Број деце обухваћене основним образовањем	1.439	697	742
Број деце ромске националности која су обухваћена основним образовањем	181	83	98

Скоро 2/3 ученика ромске националности уписаних у школе (64,09%) похађа ОШ „Карас Каролина“ у Хоргошу (116), односно сваки четврти ђак ове школе је Ром или Ромкиња (26,67%). Ово је уједно и једина школа на територији општине у којој је ангажован педагошки асистент. Међутим, имајући у виду велики број ученика ромске националности, као и чињеницу да се 95% њих школује по ИОП2 програму¹⁷, постоји потреба за ангажовањем најмање још 3 педагошка асистента у овој школи. Друга школа по броју ученика ромске националности је ОШ “Јован Јовановић Змај” Кањижа, коју је у школској 2022/23. години похађало 63 ђака, али у њој не постоји ниједан педагошки асистент. Школа је изразила потребу за ангажовањем 2 педагошка асистента.

Табела 9: Број ученика ромске националности у основним школама у школској 2022/23. години у Кањижи

Назив основне школе	Укупан број ученика	Укупан број ученика ромске националности	Девојчице	Дечаци
ОШ “Јован Јовановић Змај” Кањижа	792	63	30	33
ОШ “Карас Каролина” Хоргош	435	116	51	65
ОШ “Арањ Јанош” Трешњевац	212	2	2	0
УКУПНО:	1.439	181	83	98

У ОШ на територији општине се не реализује изборни предмет Ромски језик са елементима националне културе, нити има наставника који поседују сертификат за извођење овог предмета. У последње три године школе нису реализовале ниједан пројекат или програм едукације о правима деце ромске националности, културолошким специфичностима и тешкоћама које отежавају редовно похађање наставе, учење и напредовање ромских ученика.

Табела 10: Број ученика ромске националности који су напустили¹⁸ основну школу по разредима у периоду 2020-2023. у Кањижи

Разреди	2020/2021.		2021/2022.		2022/2023.	
	Укупан број ученика	Број девојчица	Укупан број ученика	Број девојчица	Укупан број ученика	Број девојчица
I разред	2	1	3	1	1	0

¹⁷ Разлози за овако велики број деце која похађа школу по ИОП2 програму су: језичка баријера (деца говоре ромски језик, пристна су три различита дијалекта у општини, а у школама нема наставног кадра који разуме ромски језик, нити има довољно педагошких асистената), потешкоће у развоју и велики број изостанка.

¹⁸ Ученик не може да напусти основну школу пошто је обавезна, већ може само да се испише ради уписа у другу школу или да му престане обавеза похађања основне школе када је навршио 15 година.

II разред	3	2	2	2	6	4
III разред	2	1	1	0	3	3
IV разред	4	3	0	0	1	1
V разред	2	0	3	1	4	4
VI разред	3	1	1	0	2	1
VII разред	2	1	2	2	9	5
VIII разред	0	0	1	1	0	1
Укупно (сви разреди):	18	9	13	7	26	19

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња

Према доступним подацима, у претходне три школске године у основним школама је идентификовано осипање 57 ученика ромске националности. Од овог броја 61,40% су биле девојчице (35 ученица), а 38,60% дечаки. Највеће осипање је забележено у VII разреду (13 ђака) и II разреду (11 ђака) у посматраном периоду од 2020. до 2023. год. На нередовно похађање и осипање из школе утиче лош материјални положај ромских породица, те су деца приморана да се врло рано укључе у свакодневне активности родитеља, али и низак ниво свести и информисаности родитеља о значају образовања деце. Због честих изостанака из школе деца губе континуитет у учењу и увежбавању градива, док родитељи због ниског нивоа образовања не могу да им помогну око учења и домаћих задатака. Тако се јављају потешкоће у савладавању читања и писања и мотивисању ученика за наставак школовања. Такође, велики изазов представља и потреба за унапређењем хигијенских навика, због неадекватних стамбених услова у којима живе, као и недостатак финансијских средстава за набавку одеће и плаћање насталих трошкова. Наставни кадар у основним школама истиче и додатне проблеме са појединим ученицима, као што су: склоност деликвентном понашању и употреби дрога, нарушавање јавног реда, несарадња са родитељима итд.

У Кањижи се од школске 2024/25. године спроводи функционално основно образовање одраслих у ОШ „Карас Каролина“ Хоргош. Тренутно 48 Рома и Ромкиња похађа овај програм.

3.2.3 Средње, више и високо образовање

У Кањижи се средњошколско образовање реализује у оквиру Пољопривредно-техничког средњошколског центра „Беседеш Јожеф“ Кањижа, који спроводи акредитовану наставу за 5 образовних профила: 1) машински техничар за компјутерско конструисање, 2) механичар моторних возила, 3) инсталатер водовода, грејања и клима уређаја, 4) пољопривредни техничар и 5) цвећар – вртлар. У школској 2022/23. години укупно 185 младих је похађало средње образовање, од чега је било 29 девојака (15,68%) и 156 момака (84,32%). Међутим, међу њима није било ученика ромске националности.

Табела 11: Број младих ромске националности обухваћени средњошколским образовањем у школској 2022/23. години у у Кањижи

Назив индикатора	Укупан број ученика	Број девојака	Број момака
------------------	---------------------	---------------	-------------

Број младих обухваћених средњим образовањем	185	29	156
Број младих ромске националности обухваћених средњим образовањем	0	0	0

Прикупљени подаци показују да је свега троје младих ромске националности уписало средњу школу путем афирмативних мера у последње три школске године (1 девојака и 2 момка). Ово само потврђује налазе ранијег анкетирања ромске популације - 90% младих у Кањижи не наставља школовање и не уписује средњу школу, што је поражавајућа чињеница. Такође, кањишка средња школа због малог броја ученика ромске националности није до сада спроводила нити учествовала у програмима / пројектима едукације о правима младих ромске националности, културолошким специфичностима и тешкоћама које отежавају редовно похађање наставе, као и учење и напредовање.

Табела 12: Број младих ромске националности који су уписани у средњу школу путем афирмативних мера у последње три школске године у Кањижи

Школска година	УКУПНО УПИСАНИХ	ДЕВОЈАКА	МОМАКА
2020/2021.	2	1	1
2021/2022.	1	0	1
2022/2023.	0	0	0
Укупно све три школске године:	3	1	2

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња

Према доступним подацима, у моменту израде ЛАП-а је било **три студента ромске националности из Кањиже**. Једна девојка је тренутно апсолвент на Природно-математичком факултету у Новом Саду где се школује за дипломираног еколога, док још двоје младих смештених у хранитељске породице студира у Мађарској – црквено певање у Печују и музичку академију у Будимпешти.

Резултати анкете спроведене 2022. године међу ромском популацијом у Кањижи показали су да 10% одраслих Рома и Ромкиња никада није започело основну школу, а да 75% оних који су уписали основну школу је нису завршили. Дакле, свега 15% испитаника је имало завршену основну школу. Такође, анкета је показала да 90% деце ромске националности похађа само припремни предшколски програм, а не и ниже вртићке групе, као и да 50% ученика ромске националности у основној школи похађа наставу по индивидуалном образовном плану са измењеним стандардима, док 90% младих не наставља школовање и не уписује средњу школу. Само 1% младих успева да упише факултет.

Учесници фокус групе која је у процесу стратешког планирања одржана са представницима ромске заједнице истакли су као проблем чињеницу да 95% ромске деце која похађају основну школу у Хоргошу "Карас Каролина" раде по ИОП2 програму. Једна од последица овакве ситуације је та што родитељи неромске деце желе да испишу своју децу из ове школе и да их упишу у школу у Кањижи, јер сматрају да због високог процента деце која раде по овом програму њихова деца не добијају адекватан ниво образовања. Као додатна подршка ромској деци приликом укључивања у

образовни систем, у Хоргошу је основан дневни боравак који тренутно похађа осморо ромске деце узраста првог разреда основне школе. У боравку раде домаће задатке, уче, играју се, раде ручне радове, имају обезбеђен оброк, могу да се окупају и добију чисту гардеробу. Међутим, родитељи у почетку нису желели да доводе децу у дневни боравак, али се са њима разговарало и указало на чињеницу да је то у интересу њихове деце. Још најмање петоро деце би требало укључити у овај дневни боравак, али њихови родитељи сматрају да им то није потребно. Боравак је бесплатан и није удаљен од насеља, тако да превоз не представља проблем за довођење деце. Учесници фокус групе су нагласили да ромска деца имају потенцијала, али да им је неопходна помоћ у учењу, да неко разговара са њима, прати њихов рад и напредак. Родитељи најчешће морају да раде физичке послове како би прехранили породицу због чега су често одсутни а о деци нема ко да брине, не иду редовно у школу, имају велики број изостанака и остају васпитно запуштени. Деца су у школи неретко изложена прикривеној или отвореној дискриминацији, што, такође, може бити разлог за напуштање образовања. Указујући на проблем малог броја младих који завршавају средњу школу, учесници су навели да и они који имају средњу школу немају посао у складу са квалификацијама и да морају да раде физичке послове, као и други неквалификовани Роми, те да је то демотивишући фактор за наставак образовања.

3.2.4 Локалне политике и праксе у области образовања

Из локалног буџета су у последње две школске године финансирана ужина, превоз за основну и средњу школу, као и стипендије за студенте. Извршени расходи из буџета по овом основу су представљени у *табели бр. 12* испод:

Врста материјалне подршке	Школска 2020/2021.			Школска 2021/2022.		
	Укупно у РСД	Број деце корисника права	Број деце ромске националности	Укупно у РСД	Број деце корисника права	Број деце ромске националности
За уџбенике	/	/	/	/	/	/
За ужину	3.679.340,00	395	142	3.934.490,00	403	155
За превоз за основну школу	6.145.562,22	149	24	7.490.652,05	125	18
За превоз за средњу школу	7.623.139,26	328	Није познато	8.167.727,17	341	Није познато
Стипендије за средњошколце	/	/	/	/	/	/
Стипендије за студенте	1.226.676,00	11	1	1.895.772,00	17	1

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња

На основу Одлуке о правима на финансијску подршку породици са децом Општине Кањижа, право на бесплатну ужину имају деца која похађају ППП која су корисници новчане социјалне

помоћи или долазе из вишечланих породица¹⁹, као и ученици основношколског узраста који су корисници новчане социјалне помоћи или долазе из вишечланих породица. У последње две школске године општина је на годишњем нивоу издвајала између 3,6 и 3,9 милиона РСД за бесплатну ужину, коју је користило укупно 395 деце у школској 2020/21, односно 403 у школској 2021/2022. год. **Од овог броја је било 35,95% деце ромске националности (142) у школској 2020/21, односно 38,46% (155) у наредној години.** Такође, из локалног буџета се покривају и трошкови превоза са основце и средњошколце, **па је тако међу корисницима бесплатног превоза за основну школу било 24 ученика ромске националности у 2020/21. години (16,1%), односно 18 њих у наредној школској години (14,4%).** Нема прецизних података колико средњошколаца ромске националности користи бесплатан превоз. **Међу студентима који примају општинску стипендију у посматраном периоду је била једна студенткиња ромске националности.**

Финансијска анализа показује да се из општинског буџета не издвајају средства за набавку уџбеника нити за стипендије за средњошколце. Такође, у последње три године у општини нису реализовани пројекти који су имали за циљ подршку деци и ученицима ромске националности у области образовања.

3.2.5 SWOT анализа у области образовања

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> Довољни смештајни капацитети у објектима Предшколске установе – 11 објеката у 9 насеља Бесплатан дневни боравак у Хоргошу за децу ромске националности Одељења са малим бројем ученика омогућавају квалитетнији образовни процес Покренуте иницијативе за формирање групе за рани развој и добијање више педагошких асистената у школама Обезбеђена материјална подршка општине за најугроженије ученике из ромске популације (ужина, путни трошкови за школу, студентске стипендије) Издавања за награду за успешне ромске ученике (новчане, путовање, итд.) Покренута иницијатива за формирање групе за функционално образовање одраслих 	<ul style="list-style-type: none"> Мали број ромске деце похађа ПУ до обавезног припремног предшколског програма Недовољна мотивисаност за образовање деце и лоша сарадња са родитељима Мали број педагошких асистента у школама Ниска свест родитеља о важности образовања 95% ромских ученика похађа наставу по ИОП2 у ОШ у Хоргошу У школама се не реализује изборни предмет Ромски језик са елементима националне културе, нити постоје наставници који поседују сертификат за извођење овог предмета Осипање и нередовно похађање школе услед: раних бракова, малолетничких трудноћа, сиромаштва, миграција Недовољна мотивисаност наставника за инклузију ромске деце Недостатак наставника из ромске популације који разумеју ромски језик и различите дијалекте овог језика Деликвентно понашање ученика ромске националности, употреба дрога, нарушавање јавног реда, вређање наставника Деца искључиво похађају школу због потврде за примање новчане социјалне помоћи Рано напуштање образовања и неуписивање средње школе (90%) Нису обезбеђене стипендије за средњошколце и набавка уџбеника из општинског буџета

¹⁹ Вишечланом породицом сматра се породица са троје и више деце.

	<ul style="list-style-type: none"> Мали број уписаних Рома на факултете и више школе Недовољно коришћење афирмативних мера Незаинтересованост ромске популације за укључивање у пројекте и програме намењене њиховој социјалној инклузији
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> Учешће у пројектима СКГО који се односе на подршку инклузији Рома Ученичке стипендије Министарства просвете Дуално образовање Сарадња са донаторима и организацијама које раде у области образовања (РЕФ, ЦОП...) Близина ЕУ за реализацију програма прекограничне сарадње у области образовања Могућност конкурисања код донатора који подржавају пројекте у мултиетничким срединама 	<ul style="list-style-type: none"> Погранично подручје и прилив нових миграната Државни подстицаји за рађање и њихова злоупотреба Повећање сиромаштва изазвано економском кризом и инфлацијом Рани бракови и малолетничке трудноће Разне ванредне ситуације (нове епидемије, ратови) Стопирање евроинтеграција и укидање ИПА фондова

3.3 ЗАПОШЉАВАЊЕ

Према подацима Националне службе за запошљавање (НСЗ) у Кањижи је на дан 31.12.2023. било укупно 874 незапослених лица, од тога **331 лице ромске националности (37,87%)**. Од овог броја 48,64% чине незапослене Ромкиње (161).

Табела 13: Укупан број незапослених лица ромске националности у Кањижи према евиденцији НСЗ у децембру 2023

Датум	Укупан број незапослених		Број незапослених лица ромске националности
31.12.2023.	Укупно:	874	331
	Жене:	485	161

Извор: НСЗ

Слично као и у осталим областима социјалне инклузије Рома, **званична евиденција у области запошљавања не одговара стварном стању и претпоставља се да су бројке знатно веће**. Разлози за то су: неизјашњавање по националној основи, непоседовање личних докумената, непоседовање доказа о завршеном нивоу образовања, а неки од њих сматрају и да је процес евидентирања на НСЗ сувише компликован.

Табела 14: Образовна структура лица ромске националности која се налазе на евиденцији НСЗ у Кањижи, децембар 2023

Датум	Укупан број	I	II	III	IV	V	VI-1	VI-2	VII-1	VII-2	VIII
31.12.2023.	Укупно:	331	321	1	6	2	1	0	0	0	0
	Жене:	161	156	1	2	1	1	0	0	0	0

Извор: НСЗ

Када говоримо о образовној структури незапослених лица ромске националности, **убедљиво највећи број њих – укупно 321 има завршену само основну школу (96,98%)**. Готово је идентичан проценат незапослених Ромкиња без квалификација – 96,89%. Без запослења је и 9 Рома за завршеним средњим степеном образовања (2,72%) међу којим је највише оних са III степеном (4 Рома и 2 Ромкиње). Из наведеног се може закључити да су незапослени Роми у општини Кањижа неквалификовани радници који су годинама радно ангажовани у „сивој зони“ на сезонским и другим физичким пословима, док се истовремено воде на евиденцији НСЗ као незапослени. Такође, реч је углавном о примаоцима новчане социјалне помоћи.

Табела 15: Број лица ромске националности која се налазе на евиденцији НСЗ према дужини тражења посла у Кањижи, децембар 2023

Датум									
Укупан број		До 1 год.	Од 1-2 год.	2-3 год.	3-5 год.	5-8 год.	8-10 год.	преко 10 год.	
31.12.2023.	УКУПНО:	331	85	36	36	39	28	25	82
	ЖЕНЕ:	161	35	15	19	20	13	13	46

Извор: НСЗ

Званични подаци показују да преко 40% незапослених Рома и Ромкиња у Кањижи на посао чека више од 5 година, а сваки четврти (24,77%) више од 10 година. Такође, на евиденцији се налазе 72 Рома који на посао чекају између 2 и 5 година (22,66%), међу њима је више од половине жена (52%).

3.3.1 Локалне праксе и политике у области запошљавања

У протекле три године на основу усвојених Локалних акционих планова запошљавања из буџета локалне самоуправе су издвојена средства у укупном износу од 13,6 милиона динара за финансирање јавних радова у склопу финансирања мера активне политике запошљавања теже запошљивих лица. Просечан број корисника ових мера на годишњем нивоу је износио 25. Међу корисницима је није било лица ромске националности.

Табела 16: Мере активне политике запошљавања финансираних из локалног буџета у периоду 2021-2023

Година	Назив мере	Издвојена финансијска средства из општинског буџета (РСД)	Укупан број корисника	Корисници ромске националности
2021	Јавни радови	4.300.000,00	25	0
2022	Јавни радови	4.300.000,00	25	0
2023	Јавни радови	5.000.000,00	25	0
УКУПНО:		13.600.000,00	75	0

Извор: НСЗ

Такође, у истом периоду НСЗ филијала Кањижа је реализовала више програма запошљавања који се финансирају из републичког буџета. Финансиране су субвенције за samozapoшљавање, јавни радови за незапослене особе са инвалидитетом (ОСИ), програм запошљавања теже запошљивих лица, програм стицања практичних знања, програм стручног оспособљавања приправника, као и програм стручне праксе. **Међу 20 корисника наведених мера била су 2 лица ромске националности, од којих је једно похађало програм стицања практичних знања, а**

друго лице програм „Моја прва плата“.

Табела 17: Програми НСЗ реализовани у Кањижи у периоду 2021-2023

Година	Назив мере	Укупан број корисника	Корисници ромске националности
2021	Субвенције за samozapošljavanje	1	0
2021	Програм запошљавања теже запошљивих лица	1	1
2021	Јавни радови за незапослене ОСИ	6	0
2022	Субвенције за samozapošljavanje	1	0
2022	Јавни радови за незапослене ОСИ	3	0
2023	Субвенције за samozapošljavanje	4	0
2023	Стицање практичних знања	2	1
2023	Програм стручне праксе	1	0
2023	Програм приправника за лице са високим образовањем	1	0
		20	2

Извор: НСЗ

Роми и Ромкиње су слабо заинтересовани за укључивање у програме запошљавања који се финансирају из републичког и општинског буџета. Међу разлозима зашто је то тако су: ниска образовна структура и низак ниво квалификација, лоше радне навике, страх од губитак новчане социјалне помоћи, проблеми са обезбеђивањем жираната за субвенције за samozapošljavanje итд.

На фокус групи са представницима ромске заједнице истакнуто је Роми тешко налазе посао због ниског степена образовања, те да могу бити ангажовани путем јавних радова на физичким пословима као што је копање канала или могу да раде у пољу за надницу. На овим пословима је зарада минимална, али су људи спремни да раде и прихватају те послове, јер немају избора и другог начина да прехране породицу. Такође, малобројни старији Роми који су некада радили немају довољан број година радног стажа како би испунили услов за пензију и живе од новчане социјалне помоћи. Учесници су указали на то да Роми одлазе да раде иностранство, најчешће у Мађарску, јер сматрају да тамо могу бити боље плаћени, иако и тамо раде тешке физичке послове. Роми из места Адорјан раде углавном у Линцу у Аустрији, али тамо одлазе привремено и враћају се. Учесници фокус групе сматрају да постоји дискриминација ромске заједнице приликом тражења посла и да их већинска заједница не види као равноправне чланове друштва и не жели их у свом радном окружењу.

3.3.2 SWOT анализа у области запошљавања

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> Усвојен ЈАПЗ за период 2024-2026 Обезбеђена средства за финансирање мера активне 	<ul style="list-style-type: none"> Лоша квалификована структура незапослених Рома – 96,98% без квалификација Мали број незапослених са средњом стручном спремом

<p>политике запошљавања из локалног буџета- јавни радови</p> <ul style="list-style-type: none"> • Основан Савет за запошљавање • Добра сарадња са филијалом НСЗ у Кањижи 	<ul style="list-style-type: none"> • Дугорочна незапосленост (40% Рома је више од 5 година на евиденцији НСЗ) • Непотпуна евиденција о стварном броју незапослених Рома услед: неизјашњавања по националној основи, непоседовања личних докумената, непоседовања доказа о завршеном нивоу образовања • Незаинтересованост Рома за учешће у јавним радовима • Слаба заинтересованост за укључивање у мере АПЗ које се финансирају из општинског буџета и НСЗ услед: лоше образовне структуре, лоших радних навика, губитка новчане социјалне помоћи, немогућности обезбеђивањем жираната за субвенције за samozapošljavanje • Рад у сивој зони и злоупотреба права на НСП
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Донаторски пројекти програми у области запошљавања Рома (СКГО, ЕУ, ГИЗ, ХЕЛП...) • Дуално образовање • Пад броја радно способног становништва (сезонски послови) • НСЗ програми за теже запошљива лица • Добровољно радно ангажовање без губитка права на новчану социјалну помоћ 	<ul style="list-style-type: none"> • Дискриминација од стране послодаваца • Економске миграције ка чланицама ЕУ • Економска криза и повлачење инвеститора • Гашење радних места услед дигитализације или економске кризе • Повлачење донатора који финансирају пројекте економског оснаживања социјално угрожених лица

3.4 СТАНОВАЊЕ

У Кањижи не постоје типична подстандардна насеља, односно нехигијенска насеља у којима живе Роми, већ је **ромска популација претежно сконцентрисана у три насеља – Хоргошу** (улице: Ослобођења, Језерска, Ратарска, Гунараш, Сутонски пут, Војвођанска, Његошева), **Мартоношу** (улице: Северска, Радничка, Пролетерска) и **Адорјану** (улице: Дуванска и Горњи рит). Роми углавном живе у бесправно саграђеним објектима без грађевинске дозволе, који су у лошем физичком стању, оронули, често без купатила и канализације. Велики број објеката има проблем и са електричним инсталацијама, јер у објектима не постоји уземљење, а постоји и проблем са нерегуларним снабдевањем водом. Породице су углавном вишечлане и живе у малом простору који је недовољан за велики број чланова.

Процењује се да **око 400 лица ромске националности живи у условима који се могу сматрати нехигијенски, а око 300 лица живи у оронулим и безусловним објектима за становање**. Када говоримо о доступности основне инфраструктуре, најгора је ситуација са канализацијом коју нема око 500 лица ромске националности²⁰, али то је генерални проблем читавог насеља, а не само улица у којима живе ромске породице. Наиме, канализациона мрежа постоји само у Кањижи (90% насеља) и Хоргошу (делимично). Без електричних инсталација и струје живи око 300 лица, док око 200 лица нема приступ водоводној мрежи.

²⁰ Тренутно се ради канализација у делу насеља у Хорогошу
а

Насеља у којима живе Роми су покривена урбанистичким плановима, тако да је у њима могуће вршити унапређење комуналне инфраструктуре. Општина није усвојила стамбену стратегију нити стратегију социјалног становања, која предвиђа начине за стамбено збрињавање најугроженији породица. Такође, у Кањижи не постоји ни програм за изградњу социјалних станова.

Општина поседује 3 објекта са 20 станова за социјално становање у Кањижи и један објект са 3 стана за социјално становање у Хоргошу. **Укупно 17 ромских породица је стамбено збринато у општинским становима.** Иако највећи број Рома живи у нелегализованим објектима, **општина до сада није успоставила услугу пружања правно-техничке помоћи ромским породицама у циљу регулисања имовинско-правног статуса објеката и њиховог озакоњења.** Међутим, ромској популацији је доступна услуга бесплатне правне помоћи коју пружају службеници општинске управе, а она се може користи и за ову намену.

Посебно осетљиву групу ромске популације чине деца која су смештена у хранитељским породицама, а која након измештања из своје породице у 90% случајева остају на смештају код хранитеља и не враћају се у биолошке породице. Ови млади људи имају завршене средње школе, а неки од њих и факултете, али након престанка смештаја у хранитељским породицама од стране биолошке породице не добијају потпору и препуштени су сами себи у изналажењу решења за своје стамбено питање. Управо они представљају важну циљну групу унутар ромске популације којој је неопходно пружити подршку у осамостаљивању приликом напуштања система социјалне заштите и пронаћи решење за њихово стамбено забрињавање, како се не би вратили у зачарани круг сиромаштва и да би створили бољу будућност за своју децу.

Подаци сакупљени за потребе анализе у области становања се базирају на проценама запослених у јавним институцијама и локланим органима власти, који се због природе свог посла налазе у редовној комуникацији са ромском популацијом. С обзиром да до сада није рађена анализа нити мапирање потреба ромске популације у области становања, неопходно је, најпре, као почетни корак у решавању проблематике у овој области спровести детаљну анализу и мапирати тачан број најугроженијих ромских породица и њихове стамбене потребе.

У протеклом периоду општина из свог буџета није финансирала мере за унапређење стамбених услова најугроженијих ромских породица, пошто већина њих живи у нелегалним објектима, **али је настојала да реши њихово стамбено збрињавање кроз куповину сеоских кућа са окућницом које финансира ресорно министарство.** Међу корисницима који су на тај начин стамбено збринути је било око 90% ромских породица, **па је тако само у 2023. години 14 ромских породица добило сеоску кућу преко овог програма.** Међутим, неке ромске породице које су купиле куће у местима / деловима села или града које насељава претежно већинско становништво се нису интегрисале на адекватан начин. Породице које живе у њиховој околини се жале на буку и непримерено понашање, због чега је потребан рад са ромском заједницом на тему културе живљења.

3.4.1 SWOT анализа у области становања

<ul style="list-style-type: none"> • На територији општине не постоје типична нехигијенска насеља • Општина поседује станове за социјално становање – 4 објекта • 17 ромских породица је збринуте у општинским становима • Постоје урбанистички планови за насеља у којима живе Роми који омогућавају изградњу комуналне инфраструктуре • Постоји средњорочни план уређивања грађевинског земљишта • Постоји пракса куповине сеоских кућа са окућницом преко конкурса министарства за стамбено збрињавање најугроженијих породица 	<ul style="list-style-type: none"> • 400 лица живи у нехигијенским условима • 300 лица живи у оронутим објектима • 500 лица нема приступ канализационој мрежи • 300 лица живи без електричне енергије • 200 лица нема приступ водоводној мрежи • Велики број породица живи у нелегалним објектима • Недостатак услуге правно-техничке помоћи за решавање имовинско-правних односа • Општина није усвојила стамбену стратегију нити програм социјалног становања • Општина не финансира мере за унапређење стамбених услова у објектима у којима живе Роми јер су нелегални • Нерешено стамбено питање за ромску децу која излазе из хранитељских породица • Није рађено мапирање потреба ромске популације у области стамбених питања • Не постоји програм за изградњу социјалних станова • Недостаје услуга социјално становање са надзором
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Републички и покрајински конкурси за куповину сеоских кућа и поделу грађевинског материјала • Конкурс Покрајинског секретаријата за социјалну политику, демографију и равноправност за набавку материјала за адаптацију објеката • Донаторски програми са социјално становања (ЕУ, УНОПС, ГИЗ, АСБ итд.) • Поједностављење процедуре за озакоњење објеката 	<ul style="list-style-type: none"> • Низак ниво стамбене културе ромске заједнице • Економска криза и пораст сиромаштва • Временске непогоде и додатно уништење оронутих објеката у којима живе Роми • Повлачење донатора из Србије и укидање програма за стамбено збрињавање социјално угрожене популације • Компликоване процедуре за добијање донаторских средстава за изградњу зграда за социјално становање

3.5 ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Право на здравствену заштиту Роми могу остварити у примарној установи здравствене заштите - Дому здравља Кањижа који своје услуге пружа грађанима у главном објекту у Кањижи, здравственој станици у Хоргошу и 8 амбуланти у насељима: Орлом, Мале Пијаце, Мартонош, Велебит, Тотово Село, Зимонић, Трешњевац и Адројан. **Највећи број Рома и Ромкиња право на здравствену заштиту остварује у здравственим установама у Кањижи, Хоргошу и Мартоношу.** Нема прецизних података о здравственом стању и корисницима услуга здравствене заштите ромске националности, јер се здравствена евиденција не води према националној припадности пацијената. **Проблем представља и то што у општини не постоје здравствене медијаторке** које представљају важну спону у ефикасном повезивању здравственог система и грађана неформалних ромских насеља, како би се омогућио што бољи увид здравствених установа у стање у овим насељима и повећао број правовременог јављања лекару.

Процењује се да у Кањижи живи око 800 лица ромске националности који не поседују здравствену књижицу (око 400 жена и 400 мушкараца), а највећи број њих нема пребивалиште на територији општине, те стога здравствену заштиту остварују преко службе Хитне помоћи где није потребно здравствено осигурање. Такође, процењује се да и даље велики број њих - око 700

нема изабраног лекара.

Када говоримо о здравственој заштити жена, **око 100 Ромкиња долази на гинеколошке прегледе, што представља око 30% од укупног броја, док је 50% трудница ромске националности обухваћено гинеколошким прегледима.** Чест је случај да здравствени радници за порођај касно сазнају, јер труднице не долазе на прегледе. Девојчице ромске националности рано ступају у сексуалне односе и често се дешава да затрудне, те званична евиденција указује на тренд пораста малолетничких трудноћа у Кањижи. Тако је у 2021. години на 1.000 породиља било чак 46 малолетничких трудноћа.²¹ Ово је у многим случајевима изазов који је присутан у породици у више генерација. По мишљењу учесника фокус групе, недовољна информисаност, ниска образованост и сиромаштво су главни фактори за рано ступање у брак и превремено одвајање девојчица од примарне породице. Томе посебно доприноси реалитивно висока материјална подршка која се исплаћује породицама са децом у Србији, те се од заснивања сопствене породице и рађања деце очекује материјална корист за обезбеђивање основних егзистенцијалних услова. Иако је у Кањижи стопа наталитета негативна, просечан број деце у ромским породицама је између троје и четворо, а заступљене су и велике породице са осморо или деветоро деце.

Када говоримо о здравственој заштити деце, **обухват деце ромске националности обавезном имунизацијом је 80%,** док је обухват деце из опште популације обавезном вакцинацијом изнад републичког просека и износи око 99%. Такође, **процењује се да је 5% мајки и деце ромске националности пренатално обухваћено патронажним посетама, а да је овај број постнатално знатно већи и да износи око 70%** (око 30 патронажних посета на годишњем нивоу). Према доступној евиденцији, око 360 деце ромске националности је обухваћено систематским прегледима. **У општини не постоји Развојно саветовалиште²², као ни Саветовалиште за младе.**

На нивоу општине нису рађена званична истраживања о здравственом стању ромске популације, нити се о томе могу пронаћи подаци у здравственој евиденцији која се не води према етничкој припадности, а поред тога велики број Рома и Ромкиња како је већ наглашено, нема здравствено осигурање. За добијање потпуније слике се, ипак, можемо ослонити на налазе фокус групе са предствницима ромске заједнице, као и на искуства стручних сарадника из ЦСР и истраживања која су они вршили протеклих година. **У најчешће здравствене проблеме одраслих спадају болести дисајних путева и кардиоваскуларног система, док су најчешће болести код деце и младих: неухрањеност и једнолична исхрана, болести зависности (дуван, алкохол, наркотици), као и поремећаји у понашању и учењу.** Млади су врло слабо информисани о болестима зависности, правилној исхрани, као и важности бављења спортом, тј. о здравом начину живота. Претходна истраживања од стране ЦСР указују на то да 60% ромских ученика VII и VIII разреда пуши цигарете, а да је 77% пробало неку врсту алкохола. Такође, честа појава у насељу Хоргош је улична скитња и просјачење деце из најугроженијих ромских породица, као и асоцијално и антисоцијално понашање.

²¹ Devinfo база, Кањижа, 2023

²² Отварање Развојног саветовалишта је превиђено Развојним планом општине Кањижа 2022-2030

У претходном периоду општина из свог буџета није финансирали било какве активности које су имале за циљ унапређење здравственог стања ромске популације, нити су реализовани донаторски пројекти у овој области. Дом здравља организује велики број превентивних прегледа, али ромска популација се не одазива на њих.

Учесници фокус групе из ромске заједнице су истакли да је некад потребно сат или два да Хитна помоћ из Кањиже стигне до других места или уопште нису у могућности да пошаљу возило. Један од учесника фокус групе, који је већ имао један инфаркт, наводи да му је позлило и да су му из Хитне помоћи одговорили да "полако крене пешке из Хоргоша у Кањижу и кад стигне онда ће га прегледати", а наведен је и пример жене која је преминула испред амбуланте у Хоргошу чекајући Хитну помоћ из Кањиже. Дом здравља Кањижа је дематовао овакве изјаве, наводећи да Хитна служба највише одлази у Хоргош и Мартонош, управо у насеља где Роми претежно живе. Проблем представља то што већина Рома не поседује здравствену књижицу за одлазак код лекара и онда користе Хитну помоћ за бесплатан преглед, а чак и бесплатан превоз поготово у случају трудница које се у последњи час јављају пред порођај, па се тако велики број порођаја догађа у амбулантним колима. На овај начин се онемогућава деловање Хитне службе у ургентним ситуацијама, те зато долази до фаталних исхода у поједним случајевима. На овај начин се ускраћује право за здравствену заштиту свим ургентним случајевима на територији општине.

3.5.1 SWOT анализа у области здравља

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> Постоје здравствене амбуланте у насељима где претежно живе Роми Постоји Служба хитне помоћи и Патронажна служба Постоји гинеколошка амбуланта у Хоргошу Постоји члан Општинског већа задужен за област социјалне заштите и здравства Усвојен План јавног здравља општине Кањижа за период 2022-2027. Формиран Мобилни тим и ЛКТ за социјалну инклузију Рома 	<ul style="list-style-type: none"> У општини не постоје здравствене медијаторке Мањак лекара специјалиста Нема прецизне евиденције о здравственом стању Рома 800 Рома нема здравствену књижицу нити осигурање 700 Рома нема изабраног лекара Ниска свест Ромкиња о важности редовних посета гинекологу, као и посета лекару у трудноћи Велики број малолетничких трудноћа (46/1000) Ромске девојчице рано ступају у сексуалне односе Ниска свест о важности вакцинације деце 60% ромских ученика VII и VIII разреда пуши цигарете, а 77% је пробало неку врсту алкохола Млади су слабо информисани о болестима зависности, здравим стиливима живота и здравој исхрани Злоупотреба права на ургентну медицинску помоћ коју пружа Служба хитне помоћи Из општинског буџета се не издвајају средства за унапређење здравственог стања Рома У општини не постоји Развојно саветовалиште нити Саветовалиште за младе
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> Програми бесплатних превентивних прегледа за све категорије становништва које организује Министарство здравља Сарадња са ОЦД које имају искуства у раду са ромском популацијом Укључивање у донаторске пројекте намењене инклузији Рома 	<ul style="list-style-type: none"> Нема законског основа за вођење евиденције према националној припадности пацијента Стална миграција становништва Привремено или трајно насељавање миграната Закон о финансијској подршци породици са децом је довело до наглог повећања наталитета

- Програми Института за јавно здравље

- Недовољан број психијатра за децу и младе на покрајинском нивоу

3.6 СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Право на социјалну заштиту имају појединци и породице којима је неопходна друштвена помоћ и подршка у савладавању социјалних и животних тешкоћа, а законом утврђена права и услуге социјалне заштите остварују се преко Центра за социјални рад.²³ Центар за социјални рад Кањижа је установа социјалне заштите која врши јавна овлашћења у области социјалне и породично-правне заштите, као и овлашћења локалног карактера поверена од стране општине. Поред ЦСР у овој области делују још и Геронтолошки центар Кажижа и Центар за пружање услуга социјалне заштите Општине Кањижа. Геронтолошки центар пружа услуге смештаја за независна, полузависна и зависна старија и одрасла лица. На смештају је годишње око 80 лица којима су обезбеђени смештај, исхрана, нега, здравствена заштита, забавне, рекреативне и радно окупационе активности. **Међу њима је око 5% корисника ромске националности.** Оснивач Центра за пружање услуга социјалне заштите је општина Кањижа, а он у свом саставу има дневни боравак за децу, младе и одрасле са физичким инвалидитетом и интелектуалним тешкоћама. Такође, у оквиру овог Центра је доступна и услуга личног пратиоца.

Према евиденцији ЦСР у Кањижи је у 2022. години било 2.155 корисника социјалне и породично-правне заштите, што чини 10,70% укупне популације општине²⁴ (1.155 жена и 1.000 мушкараца). **Процењени удео лица ромске националности међу корисницима права и услуга социјалне заштите износи око 40%. Велика већина њих су примаоци новчане социјалне помоћи, коју према евиденцији примају 162 ромске породице.** Такође, осам од десеторо деце ромске националности (80%) старости од 0 до 18 година прима дечији додатак, а сва деца млађа од 5 година су добила дечји додатак (100%).

Роми и Ромкиње постају корисници социјалне заштите најчешће из егзистенцијалних разлога, и најчешће се пријављују за добијање новчане социјалне помоћи и једнократне помоћи. Известан део њих постају корисници услуга социјалне заштите као малолетни деликвенти, најчешће због кривичних дела крађе, разбојништва, наношења телесних повреда, туче, злоупотребе алкохола и опојних дрога. Малолетни деликвенти се веома лако упуштају у партнерске односе у којима настављају са недозвољеним понашањем, те су често и починиоци насиља у породици.

Посебно осетљиву групу корисника социјалне заштите чине Роми и Ромкиње са разним врстама инвалидитета. Због незапослености и материјалне угрожености често немају приступ адекватној здравственој заштити и не остварују право на туђу негу и помоћ. Роми и Ромкиње веома често улазе у партнерску везу врло млади и незрели као личности, те постају родитељи са веома оскудним знањем о родитељству чиме угрожавају право деце за несметан раст и развој.

²³ Закон о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

²⁴ Према резултатима пописа из 2022. године у општини Кањижа живи 20.141 становник

У претходном периоду није било лица ромске националности која су остварила право на пријаву места пребивалишта на адреси ЦСР Кањижа.

3.6.1 Локалне политике и праксе у области социјалне заштите

У складу са Законом о социјалној заштити јединице локалне самоуправе се старају о задовољењу потреба грађана у области социјалне заштите, обезбеђују остваривање посебних потреба особа са инвалидитетом и заштиту права осетљивих група, те обезбеђују пружање услуга социјалне заштите (лични пратилац детета, дневни боравак за децу и младе, дневни боравак за одрасле особе са сметњама у развоју, прихватилиште за одрасле и старије особе, персонална асистенција итд.). Општина је *Одлуком о социјалној заштити општине Кањижа* дефинисала велики број права на материјалну подршку и услуге у заједници које се финансирају из локалног буџета. ЦСР Кањижа је надлежан орган за одлучивање о праву на услуге и материјалну подршку које се финансирају из локалног буџета.

Табела 18: Извршени расходи у програму 11 – Социјална и дечија заштита из буџета општине Кањижа у периоду 2020-2022. у РСД

Шифра програм. активности	Назив програмски активности у Програму	Година		
		2020	2021	2022
0001	Једнократне помоћи и други облици помоћи	14.026.752,60	17.504.566,22	22.682.950,78
0001	Центар за социјални рад	6.765.481,54	7.872.425,01	9.050.611,31
0005	Обављање делатности установа социјалне заштите – Центар за пружање услуга социјалне заштите	9.135.555,65	12.520.612,19	13.157.992,87
0017 (0004)	Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге	526.733,00	364.784,92	360.937,50
0018 (0005)	Подршка реализацији програма Црвеног крста	3.780.000,00	3.900.000,00	4.047.000,00
0019 (0006)	Подршка деци и породици са децом-приходи из буџета	18.595.966,55	19.906.919,56	30.464.946,63
0019 (0006)	Подршка деци и породици са децом-регресиранје превоза за средње школе - АПВ	2.184.918,00	4.000.000,00	3.079.206,42
0021 (0008)	Подршка особама са инвалидитетом	1.170.750,00	985.450,00	862.150,00
(0901)-P1	Пројекат (Помоћ и нега у кући)	4.090.302,99	3.773.099,35	5.394.052,00
(0901)-4009	Пројекат (израда стратегије за унапређење положаја Рома)			400.000,00
УКУПНО:		60.276.460,33	70.827.857,25	80.449.847,51

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња

Уколико се анализирају извршени расходи општинског буџета у периоду од 2020. до 2022. год. може се закључити да су се годишњи издаци за *Програм 11 – Социјална и дечија заштита* кретали између 60,2 и 80,4 милиона РСД, те да показују тенденцију сталног раста од око 10 милиона динара на годишњем нивоу. Једнократне помоћи и други облици помоћи су финансиране у износу од 14 милиона РСД у 2020. години до 22,6 милиона РСД у 2022. год.²⁵ **У периоду 2021 – 2023. на годишњем нивоу је било по 60 прималаца једнократне помоћи ромске националности.**

²⁵ Од укупног износа који обухвата и друге облике помоћи, извршени расходи буџета за исплаћене једнократне помоћи у посматраном периоду су износили: 2020 - 1.877.900,00 РСД, 2021 - 1.999.857,73 РСД и у 2022 - 2.300.010,00 РСД.

Значајан део општинског буџета се издваја за подршку деци и породици са децом, те су ови издаци у 2022. години износили чак 30,4 милиона РСД. Општина је финансирала обављање делатности Центра за пружање услуга социјалне заштите општине Кањижа у износу од 9,1 до 13,1 милиона РСД у последње три године.

Из локалног буџета се финансирају и програми Црвеног крста, а један од њих је и **услуга народне кухиње коју је у периоду од 2021. до 2023. године користило 130 лица, међу којима је било 40 Рома и Ромиња**. Народна кухиња је доступна на читавој територији општине. У сарадњи Црвеног крста и ЦСР Кањижа обезбеђен је бесплатан школски прибор деци у свим основним школама, као и пакети намирница и хигијенских средстава за најугроженије породице. Нема прецизних података колико је међу корисницима било Рома. Такође, **подељено је 244 божихних пакетића најсиромашнијој деци, међу којима је било око 160 ромске деце**.

Општина Кањижа има успостављену услугу Помоћ и нега у кући, коју је у 2023. години финансирала у износу од 5,3 милиона РСД за укупно 126 старих и болесних корисника. **Међу њима није било корисника ромске националности**.

Табела 19: Број корисника услуга Центра за пружање услуга социјалне заштите општине Кањижа у периоду 2022- 2023. год.

Услуга	2022.		2023.	
	Укупан број корисника	Број корисника ромске националности	Укупан број корисника	Број корисника ромске националности
Дневни боравак за одрасле са физичким инвалидитетом и интелектуалним тешкоћама	17	0	17	0
Дневни боравак за децу и младе са физичким инвалидитетом и интелектуалним тешкоћама	1	0	1	0
Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом и заједницом	27	9	27	9
Лични пратилац	7	2	7	2
УКУПНО:	52	11	52	11

Извор: Центар за пружање услуга социјалне заштите општине Кањижа

Међу корисницима услуга у заједници у последње две године било је укупно 11 корисника ромске националности (21,15%). **Реч је о два детета која користе услугу личног пратиоца и деветеро деце која су корисници дневног боравка за децу и младе са ризичним понашањем**.

Општина Кањижа тренутно реализује пројекат „Подршка социјалном укључивању у Србији“ који финансира ГИЗ - Организација за немачку сарадњу у Србији, а чији је циљ увођење нових услуга за унапређење положаја Рома и Ромкиња у насељу Хоргош кроз ангажовање 4 теренска радника.

3.6.2 SWOT анализа у области социјалне заштите

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Центар за пружање услуга социјалне заштите Општине Кањижа • Добра сарадња локланих институција у области социјалне заштите • Формиран Мобилни тим и ЛКТ за социјално укључивање Рома и Ромкиња • Један члан Општинског већа је задужен за област социјалне заштите и здравства • Успостављене услуге социјалне заштите у заједнице: Лични пратилац и Дневни боравак за децу, младе и одрасле са физичким инвалидитетом и интелектуалним тешкоћама • 80% деце старости од 0 до 18 година прима дечији додатак • 100% деце млађе од 5 година прима дечји додатак • Програми Црвеног крста (подела школског прибора, пакети намирница, хигијенских пакети, божићни пакетићи) и постојање народне кухиње • Значајна средства се из буџета издвајају за финансирање Програма 11 који се односи на социјалну заштиту (једнократне помоћи, Црвени крст, дневни боравак, лични пратилац, Помоћ у кући итд.) 	<ul style="list-style-type: none"> • 40% свих корисницима права и услуга социјалне заштите у Кањижи су Роми • Највећи број корисника ромске националности су корисници новчане помоћи – НСП и ЈП • Сиромаштво • Малолетничка деликвенција • 5% корисника ромске националности су смештени у Геронтолошком центру • Роми не корисите услугу Помоћ и нега у кући • Роми са инвалидетом углавном не остварују право на туђу негу и помоћ • Недовољан број стручних сарадника у ЦСР • Не постоји ромски координатор
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Иницијативе и пројекти у области социјалне заштите у вези унапређења положаја Рома • Могућност запошљавања већег броја стручних радника у ЦСР • Измена Уредбе о степену развијености ЈЛС и остављање права на трансфере у социјалној заштити • Финансирање спровођења Националне стратегије у области социјалног укључивања Рома и Ромкиња 	<ul style="list-style-type: none"> • Општина нема права на наменске трансфере у области социјалне заштите • Забрана запошљавања у јавном сектору • Немогућност спровођења одређених мера због несарадње ромске популације • Законски оквир који подстиче малолетничке трудноће (Закон о финансијској подршци породици са децом) • Долазак нових миграната и нерешавање статуса постојећих

3.7 БОРБА ПРОТИВ ЦИГАНИЗМА И ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

У Кањижи не постоји независно локално тело чији је задатак да контролише поштовање права грађана у поступању и актима општинских органа и јавних служби, као што је локални омбудсман. Стога, није могуће размотрити да ли је у протеклом периоду било притужби од стране грађана ромске националности на поступање локалних органа власти и на шта су се Роми и Ромкиње најчешће жалили у раду локалних органа.

Повереник за заштиту равноправности (у даљем тексту: Повереник) је независан, самосталан и специјализован државни орган, формиран на основу Закона о забрани дискриминације, који ради на спречавању свих видова, облика и случајева дискриминације, унапређивању остваривања и заштити равноправности физичких и правних лица у свим областима друштвених односа, али и

спроводи надзор над применом прописа о забрани дискриминације. На основу података сакупљених у процесу израде ситуационе анализе, утврђено је да је Повереник у 2022. и 2023. години примио укупно 1.281 притужбу, као и да **није било притужби достављених од физичких лица из Кањиже за дискриминацију по основу својства припадности ромској националној мањини.**

Општина Кањижа је 2019. године успоставила услугу бесплатне правне помоћи. Право на бесплатну правну помоћ је саставни део права на правично суђење, које се прокламује међународним уговорима који успостављају гаранције за људска права, склопљених под окриљем Уједињених нација и Савета Европе. Ово право гарантовано је Уставом РС, који је утврдио да су, поред адвокатуре, јединице локалне самоуправе пружаоци бесплатне правне помоћи. У периоду од 2021. до 2023. године општина је примила укупно 34 захтева за пружање бесплатне правне помоћи, од тога су 3 захтева поднела лица ромске националности. **Сви захтеви за бесплатном правном помоћи које су поднели Роми су и одобрени, а предмети су у међувремену и решени.** Захтеви су се односили на остваривање права у области породично-правних односа.

Табела 20: Број поднетих и одобрених захтева за бесплатну правну помоћ у Општини Кањижа у периоду 2021-2023.

	2021.	2022.	2023.	Укупан број захтева 2021 -2023.
1. Број поднетих захтева	16	10	8	34
2. Број захтева који су поднети од стране припадника ромске националне мањине	1	1	1	3
3. Број одобрених захтева	7	6	7	20
4. Број одобрених захтева који су поднети од стране припадника ромске националне мањине	1	1	1	3
5. Број решених предмета припадника ромске националне мањине	1	1	1	3

Информације о пружању бесплатне правне помоћи се налазе на званичној интернет презентацији општине, а општина је до сада предузимала и кораке на плану медијске промоције ове услуге путем локалних средстава информисања, тако да је ромска заједница упозната са њом.

Анализа показује да претходних година у Кањижи није спроведено истраживање о перцепцији ромске заједнице о дискриминацији, нити је општина спроводила превентивне активности на плану борбе против циганизма, као облика расизма и дискриминације према Ромима. У процесу израде ЛАП-а за родну равноправност Општине Кањижа 2024-2026. одржане су фокус групне дискусије са женама и спроведено је анкетирање о положају жена у различитим друштвеним областима (образовање, запошљавање, здравствена и социјална заштита, безбедност, култура, спорт и сл.), како би се идентификовали проблеми који могу да услове њихов неједнак третман у друштву. Међу испитаницама није било Ромкиња. Налази истраживања су указали да је потребно унапредити услове за једнак третман у области образовања, пре свега, у смислу отварања атрактивнијих образовних профила за девојчице у средњој школи, јер су они прилагођени, пре свега, интересовањима дечака, али и обезбедити редовнији јавни превоз на

територији општине, пошто број полазака није довољан нити усклађен са радом школа, као ни радним временом код послодаваца. Такође, истиче се да је потребно створити боље услове за образовање Рома и Ромкиња, јер они углавном не знају српски језик и тешко им је да прате наставу. У области запошљавања истакнута је потреба за додатним обукама које би омогућиле преквалификацију жена за дефицитарна занимања на локалном тржишту рада и подстакли женско предузетништво, јер жене немају довољно информација о овоме, а један број њих жели промену свог радног статуса у блиској будућности. Даље, истраживање је показало да недовољан број запослених у ЦСР Кањижа отежава остваривање права на социјалну заштиту, као и да је потребно увести нове услуге намењене Ромкињама, које су најчешће жртве насиља. У области здравствене заштите, испитанице су истакле низ проблема који отежавају остављање права у овој области: мањак лекара, поготово оних који говоре мађарски језик, тешко заказивање прегледа и листе чекања за специјалистичке прегледе, неорганизовање превентивних прегледа у сеоским амбулантама, недостатак психолошког саветовалишта и услуга усмерених на очување менталног здравља.²⁶

Национална Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у РС за период од 2022-2030. године истиче да је за остваривање суштинске равноправности Рома и Ромкиња потребно да се унапреде мере за борбу против циганизма, као посебног облика расизма и дискриминације који је усмерен према Ромима и Ромкињама, као и да се осмисле политике интегративне мултикултуралности и интеркултуралног дијалога. Даље се истиче, да је Ромима неопходно свесно регулисање јавног интереса у области културе и учешће у одлучивању о свим питањима везаним за културни развитак. Једном речју, Ромима је потребно креирање сопствене културне политике која ће бити усмерена на: очување културне баштине и културног идентитета, развој савременог уметничког стваралаштва, као и на подстицање доступности културних добара и учешће грађана у културном животу. **Анализа стања је показала да Општина Кањижа не поседује плански документ у области развоја културе, нити важећи Развојни план општине 2022-2030. садржи циљеве и мере којима се подстиче мултикултуралност и реализација културних програма чији би циљ била промоција и очување културне баштине ромске националне мањине.**

У последње три године из општинског буџета је издвојено укупно 5,6 милиона РСД за финансирање и суфинансирање програма / пројеката у култури и културно уметничких удружења на основу јавног конкурса. **Међу финансираним програмима и пројектима није било пројеката који имају за циљ очување и промоцију културног идентитета и традиције ромске националне мањине.**

Табела 21: Финансијска средства из општинског буџета намењена финансирању програма и пројеката у култури у периоду 2021-2023.

	Година		
	2021.	2022.	2023.
Издвојена финансијска средства у општинском буџету за финансирање програма/пројеката у култури и културно уметничких удружења на основу јавног конкурса (у РСД)	540.000,00	3.268.702,26	1.800.000,00

²⁶ ЛАП-а за родну равноправност Општине Кањижа 2024-2026, доступно на:

[file:///C:/Users/vanes/Downloads/%D0%9B%D0%90%D0%9F%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%80%D1%80%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/vanes/Downloads/%D0%9B%D0%90%D0%9F%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%80%D1%80%20(1).pdf)

Број финансираних пројеката који чувају и промовишу културни идентитет и традицију ромске националне мањине	0	0	0
---	---	---	---

Образовно- култура установа „Спеса“ је носилац културних активности у општини Кањижа, а у свом саставу има биоскоп, галерију Добо Тихамер и Дом уметности. Ова установа на годишњем нивоу организује око 200 манифестација са укупно око 20.000 посетилаца међу којима су: позоришне представе, филмске пројекције, литерарне вечери, изложбе, фестивали, као и манифестације међународног карактера (Дани традиције, Дани мађарског филма и Цез фестивал). **У последње три године ова установа, поред својих редовних програма, није реализовала ниједан посебан културни програм који би имао за циљ промоцију и очување културне баштине ромске заједнице.**

У Кањижи не постоје медији који емитују / производе програм на ромском језику. Такође, у последње две године на општинским медијским конкурсима **није подржан ниједан пројекат који је имао за циљ промоцију толеранције и културног идентитета Рома.**

Међу запосленима у органима општине и локалним институцијама нема службеника који су обучени на тему заштите од дискриминације и циганизма као специфичног облика расизма.

Учесници фокус групе из ромске популације су указали на проблем дискриминације са којим се ромска заједница суочава у свим сегментима живота и нагласили да су били изложени отвореној дискриминацији од раног детињства, током образовања као и приликом тражења посла. Дискриминисани су од стране већинске заједнице, али и од стране Рома уколико би желели да се школују или да буду другачији у било ком смислу. Ниједан од учесника фокус групе није званично пријавио дискриминацију надлежним органима.

3.7.1 SWOT анализа у области борбе против дискриминације и циганизма

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • ЛАП за родну равноправност • Успостављени локални механизми за соц. укључивање Рома и Ромкиња • Образовна-културна установа „ЦНЕСА“ организује широк спектар културних активности • Успостављана услуга бесплатне правне помоћи и Роми су упознати са њом • Из општинског буџета се финансирају програми и пројекти у култури на основу јавног конкурса • Није било притужби из Кањиже ка Поверенику за заштиту равноправности за дискриминацију Рома 	<ul style="list-style-type: none"> • Непостојање локалног омбудсмана • Нису спроведена званична истраживања о перцепцији ромске заједнице о дискриминацији • Перцепција ромске заједнице је да су Роми дискриминисани од раног детињства, током образовања, запослења итд. • Роми не пријављују дискриминацију надлежним органима • Нису спроведене превентивне активности на плану борбе против циганизма • Не постоје локални медији који емитују или производе програм на ромском језику • Није реализован ниједан пројекат нити културни програм који би за циљ имао подстицање толеранције и промоцију ромске културе • Локални службеници нису обучени на тему заштите од дискриминације и циганизма • Непостојање координатора за ромска питања
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ

<ul style="list-style-type: none"> • Обраћање Поверенику за заштиту равноправности • Обраћање Заштитнику грађана • Сарадња са ОЦД које спроводе пројекте у области заштите људских права и борбе против дискриминације • Донаторски програми који финансирају културне пројекте или заштиту људских и мањинских права 	<ul style="list-style-type: none"> • Званична статистика није поуздан извор података о броју Рома • Привремено или трајно насељивање миграната на територији општине • Повратак великог броја Рома на основу споразума о реадмисији • Јачање десничарских партија и појава национализма
---	---

3.8 ПАРТИЦИПАЦИЈА

Национална стратегија је уврстила партиципацију, тј. учешће као веома важну хоризонталну тему која мора бити заступљена у свакој области друштвеног живота Рома и Ромкиња. У обликовању јавних послова, партиципација је предуслов који омогућава једнакост и укључивање, промовише демократско и ефикасно управљање. Као посебно важни актери у овом процесу су препозната ромска удружења. **Стратегија је истакла да је потребно створити могућности за оснаживање ромских заједница на локалном нивоу како би се омогућило да заједница експлицитно и усмерено делује на доношење друштвених и политичких промена.** Управо су ово били разлози који су указали на неопходност да се у процесу спровођења анализе стања размотрити тренутни ниво партиципације ромске заједнице у друштвеном животу Кањиже. Како је већ поменуто, у Кањижи постоје одређени локални механизми који имају за циљ да оперативно олакшају приступ остваривању људских и мањинских права, као и социјалну инклузију ромске популације. Реч је о Мобилном тиму за инклузију Рома, Локалном координационом тиму за социјално укључивање Рома и Ромкиња и педагошком асистенту. **У рад Мобилног тима је укључена једна Ромкиња. Такође, у ЦСР Кањижа је у оквиру тренутно актуелног пројекта ангажован координатор за ромска питања, који је такође ромске националности.** Анализа је показала да постоји потреба за повећањем броја педагошких асистената у основним школама и ангажовањем здравствене медијаторке у Дому здравља.

У посебни бирачки списак је на дан 13.03.2024. било уписано 392 грађана ромске националности. **Рома и Ромкиња нема међу одборницима тренутног сазива Скупштине општине Кањижа, нити међу члановима Општинског већа.** У општини је формиран велики број локалних савета као сталних или привремених радних тела општинских органа, међу којима су: Савет за међунационалне односе, Савет за социјално укључивање Рома и Ромкиња, Савет за здравље, Локални савет за запошљавање, Савет за родну равноправност итд., **али у већини ових савета нема представника ромске заједнице. Роми су заступљени само у Савету за међунационалне односе (2 члана).**

Заступљеност лица ромске националности међу запосленима у органима јавне управе је безначајно на државном нивоу, а таква ситуација је и у Кањижи. Према расположивим подацима, **ниједан представник ромске популације није запослен у органима општинске управе, нити има запослених Рома код индиректних буџетских корисника (ПУ, ОКУ „Снеса“, ЈПКУ „Комуналац“, Туристички информационални центар итд.).** Лако се да закључити да Рома нема ни у

органима одлучивања у оквиру локалних институција, установа и јавних предузећа чији је оснивач општина Кањижа.

Оно што посебно забрињава је чињеница да **међу 226 регистрованих удружења на територији општине нема ниједног које заступа интересе ромске популације. Такође, не постоји ромски цивилни сектор** који би радио на артикулацији и заступању интереса Рома и Ромкиња и на спровођењу пројеката који се односе на унапређење њиховог положаја у општини.

Према подацима Канцеларије за младе општине Кањижа, **у претходне две године није било младих Рома који су учествовали у њеним активностима и пројектима које је реализовала.** Такође, у бази волонтера коју води ова канцеларија нема младих Рома.

Када је реч о партиципацији представника ромске заједнице у доношењу прописа и докумената јавних политика, они су у претходном периоду учествовали само у фокус групама и анкетирању у процесу припреме претходног *ЛАП-а за унапређење положаја Рома 2022 – 2026*, али не и у доношењу других докумената јавних политика. **Такође, Роми нису укључени у тела која спроводе и прате реализацију локалних стратешких докумената.**

У протекле 3 године општина из буџета није финансирала програме и пројекте који су имали за циљ подстицање партиципације ромске заједнице у друштвеном животу и процесима одлучивања.

3.8.1 SWOT анализа у области партиципације

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> Постојање локалних механизма за социјалну инклузију Рома: ЛКТ, Мобилни тим, педагошки асистент Формиран велики број локалних савета као радних тела СО 	<ul style="list-style-type: none"> Само једна Ромкиња је заступљена у локалним механизмима за социјално укључивање Рома Не постоји политичка партиципација ромске заједнице: нема Рома међу одборницима СО нити међу члановима ОВ У већини формираних савета нема представника ромске заједнице (осим у Савету за међунационалне односе) Нема запослених Рома у органима општинске управе нити код индиректних буџетских корисника Не постоји ромски цивилни сектор Нема удружења која поред других циљних група заступају и интересе Рома Млади Роми не учествују у активностима Канцеларије за младе нити су укључени у волонтирање Роми нису укључени у тела која прате реализацију локалних стратешких докумената Из буџета се не финансирају пројекти за подстицање партиципације ромске заједнице Недовољна заинтересованост Рома за партиципацију у ширем смислу (учешће у раду разних тела, савета, тимова...) Неадекватан ниво образованости Рома за вршење јавних функција
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> Отвореност шире заједнице за прихватање Рома Реализација донаторских пројеката за подршку партиципацији Рома 	<ul style="list-style-type: none"> Злоупотреба партиципације од стране ромских појединаца за задовољавање личних интереса Политичка злоупотреба Рома Дестабилизација Европске Уније

<ul style="list-style-type: none"> • Израда нормативних аката која подржавају партиципацију Рома • Захтеви ЕУ према Србији у процесу приступања ЕУ у вези са партиципацијом становништва у процесе доношења одлука, укључујући и Роме 	
---	--

3.9 БЕЗБЕДНОСТ

Тренутно стање у општини Кањижа показује пораст броја криминогеног понашања од стране нискообразованих и сиромашних лица, од којих је један део ромске националности. Присутан је негативан генерализирајући став друштва којим се стигматизује читава ромска заједница као искључиво криминогена. Необразованост и незапосленост су кључни фактори који узрокују склоност ка криминалним радњама као што су крађа и разбојништво. Прекидање школовања већ у основној школи, непохађање средње школе као и стихијско провођење слободног времена деце и младих кључни су фактори у настанку малолетничке деликвенције. Неопходно је усмерити пажњу младих у позитивном правцу и указати им на алтернативна решења за вођење свакодневног живота.

Глобалне промене које се огледају у миграцији становништва из Азије и Африке, које на свом путу ка Европској унији пролази и привремено се задржава на територији општине Кањижа, значајно су утицале на појављивање нових, као и на јачање старих видова криминогеног понашања становника општине у насељима Хоргош и Мартонош. Близина граничног прелаза и немогућност преласка истог без легалних докумената, довело је до ширења и повећања следећих недозвољених радњи:

- ❖ давање путне исправе на „коришћење“ страним држављанима за новац,
- ❖ кријумчарење људи из материјалне користи,
- ❖ малолетничка проституција,
- ❖ диловање дроге,
- ❖ плјачке.

Изразито мали број полицајаца запослених у Полицијској станици у Кањижи, као и недовољан број полицијских патрола које могу да се ангажују у теренском раду поспешује деловање криминалаца, односно повећање броја криминалних дела.

3.9.1 SWOT анализа у области безбедности

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • Постојање локалних механизма за социјалну инклузију Рома: ЛКТ, 	<ul style="list-style-type: none"> • Није формиран локални савет за безбедност • Не постоји Полицијска станица у Хоргошу и Мартношу • Мали број полицајаца у ПС Кањижа • Недовољан број полицијских патрола за теренски рад

Мобилни тим, педагошки асистент	<ul style="list-style-type: none"> • Не постоји садржаји за креативно и организовано провођење слободног времена деце и младих ромске националности • Малолетничка деликвенција • Продавање путних исправа страним држављанима за прелазак преко границе • Кријумчарење људи преко границе • Затупљеност малолетничке проституције у Хоргошу и Мартоношу • Диловање дроге • Пљачке
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> • Сарадња са МУП-ом на плану успостављања ПС у Хоргошу • Повећање броја полицајаца у ПС Кањижа • Повремено присуство жандармерије и војске у сузбијању криминалних група • Сарадња са тужилаштвом и судским органима 	<ul style="list-style-type: none"> • Постојање негативног став друштва којим се стигматизира читава ромска заједница као искључиво криминогена • Миграције • Погранична општина • Одбијање ЕУ да изда азил за лица која се тренутно налазе на територији наше општине • Одбијање републичких власти да појачају мере на плану присуства већег броја полицајаца и жандармерије у Хоргошу

4. ДЕФИНИСАЊЕ ЖЕЉЕНЕ ПРОМЕНЕ

4.1 ВИЗИЈА

Визија ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња за период 2025-2027. изражава стремљење локалне самоуправе ка жељеној промени која ће општину Кањижа учинити заједницом у којој сви њени грађани имају подједнаке могућности, без обзира на њихову националну или било коју другу припадност. Реч је о тежњи ка стварању локалне заједнице у којој сви грађани и грађанке, на једнаким основама и без дискриминације, уживају благодети бољег животног стандарда, квалитетних јавних услуга и социјалне заштите, што уједно представља и манифестацију остваривања основних људских права. Визија ЛАП-а гласи:

ВИЗИЈА

Општина Кањижа је заједница једнаких могућности за све њене грађане.

4.2 ОПШТИ ЦИЉ

Општи циљ Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у општини Кањижа за период 2025-2027. гласи:

Побољшање услова живота Рома и Ромкиња у општини Кањижи ради постизања њихове

веће социјалне укључености у свим сегментима друштва.

Формулација општег циља је усклађена са општим циљем *Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године*, који гласи: Унапређење квалитета живота Рома и Ромкиња у Републици Србији, уз уважавање људских и мањинских права, елиминисање дискриминације и циганизма као облика расизма, и постизање веће социјалне укључености у свим сегментима друштва. Такође, општи циљ је усаглашен са Приоритетним циљем 6 из *Развојног плана општине Кањижа 2022-2030* који гласи: Обезбеђивање једнаких могућности за све становнике како би побољшали квалитет живота и ниво интегрисаности у друштво, као и са мером 6.1 Побољшање услова живота лица у неповољном положају у погледу приступа јавним и приватним услугама.

На постизању општег циља локална самоуправа ће радити у сарадњи са локалним актерима кроз интервенцију у шест приоритетних области, а то су:

- 1) ОБРАЗОВАЊЕ
- 2) ЗАПОШЉАВАЊЕ
- 3) СТАНОВАЊЕ
- 4) ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА
- 5) СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА
- 6) БЕЗБЕДНОСТ

За сваку од наведених приоритетних области дефинисан је посебан циљ и мере, које ће детаљно бити представљене у наредном поглављу, заједно са утврђеним индикаторима на основу којих ће се пратити остварени учинак и резултати јавне политике. За мерење жељене промене на нивоу општег циља биће коришћен следећи **показатељ учинка (показатељ ефеката јавне политике):**

Показатељ ефекта:	Базна година	Почетна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извори верификације
Проценат ромских домаћинстава који живе у условима изражене материјалне депривације (3 или више фактора материјалне депривације)	2024.	Биће утврђена	2027.	Биће утврђена	РЗС, Извештај ЦСР Кањижа

Материјална депривација се процењује у зависности од тога да ли појединац живи у домаћинству који може да приушти ставке са следеће листе:

1. Адекватно загревање стана,
2. Подмиривање неочекиваног трошка у износу од 10.000,00 динара,
3. Оброк од меса или рибе (или вегетаријанске замене) сваки други дан,
4. Недељу дана одмора ван куће,

5. Редовно плаћање ренте, рате за стан или другог кредита или комуналних услуга за стан,
6. Телевизор у боји,
7. Машину за прање веша,
8. Аутомобил и
9. Телефон.

4.3 ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ

Локални акциони план за социјалну инклузију Рома садржи 6 посебних циљева, по један у свакој области релевантној за социјално укључивање ромске националне мањине, који удружено доприносе оставарењу општег циља. Посебни циљеви изражавају очекивану, спроводиву, мерљиву и жељену промену у свакој приоритетној области и гласе:

- ✓ **Посебни циљ 1:** Повећање обухвата деце и младих ромске националности програмима раног развоја, основним и средњошколским образовањем уз постизање бољих постигнућа ученика током школовања.
- ✓ **Посебни циљ 2:** Унапређење запошљивости и запошљавања Рома на локалном тржишту рада.
- ✓ **Посебни циљ 3:** Унапређење инфраструктуре и стамбених услова у насељима у којима живи ромска популација
- ✓ **Посебни циљ 4:** Повећање обухвата ромске популације здравственим услугама и програмима превенције
- ✓ **Посебни циљ 5:** Смањење броја Рома који су корисници права и услуга у области социјалне заштите
- ✓ **Посебни циљ 6:** Унапређење јавног реда и мира и смањење малолетничке деликвенције у критичним насељима општине Кањижа.

За мерење жељене промене на нивоу посебних циљева биће коришћени следећи **показатељи учинка (показатељи исхода):**

Показатељи учинка	Базна година	Почетна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извори верификације
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 1: Повећање обухвата деце и младих ромске националности програмима раног развоја, основним и средњошколским образовањем уз постизање бољих постигнућа ученика током школовања					
Процент деце ромске националности узраста од 3 до 5,5 година која похађају ниже вртићке групе у односу на укупан број ромске деце у ПУ	Школска 2022/2023.	20,83%	Школска 2027/2028.	50%	Извештаји ПУ
Просечан општи успех деце ромске националности у ОШ	Школска 2022/2023.	Биће утврђено	Школска 2027/2028.	Биће утврђено	Извештаји ПА и ОШ

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

који похађају по ИОП 2 програму					
Просечан општи успех деце ромске националности у ОШ који похађају по редовном програму	Школска 2022/2023.	Биће утврђено	Школска 2027/2028.	Биће утврђено	Извештаји ПА и ОШ
Проценат ученика ромске националности који уписују средњу школу	Школска 2022/2023.	0%	Школска 2027/2028.	5%	Извештаји о изјашњавању о афирмативним мерама
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 2: Унапређење запошљивости и запошљавања Рома на локалном тржишту рада.					
Проценат регистроване незапослености Рома и Ромкиња	2023.	40,12%	2027.	38,00%	НСЗ
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 3: Унапређење инфраструктуре и стамбених услова у насељима у којима живи ромска популација					
Број лица ромске националности која живе у нехигијенским условима	2023.	400	2027.	375	Извешај Центра за пружање услуга социјалне заштите општине Кањижа (ЦПУСЗ)
Проценат ромских домаћинстава за која су утврђене стамбене потребе	2023.	0%	2027.	100%	Извештај Мобилног тима о мапирању стамбених потреба
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 4: Повећање обухвата ромске популације здравственим услугама и програмима превенције					
Проценат лица ромске националности без здравствене књижице	2023.	64%	2027.	50%	Евиденција ДЗ
Обухват вакцинацијом деце ромске националности узраста од 24-35 месеци	2023.	80%	2027.	85%	Евиденција ДЗ
Обухват трудница редовним гинеколошким прегледима	2023.	50%	2027.	65%	Евиденција ДЗ
Обухват жена ромске националности редовним гинеколошким прегледима	2023.	30%	2027.	40%	Евиденција ДЗ
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 5: Смањење броја Рома који су корисници права и услуга у области социјалне заштите.					
Број ромских домаћинстава која примају једнократну новчану помоћ	2023.	60	2027.	54	Извешаји ЦПУСЗ и ЦСР
Број ромских домаћинстава која примају новчану социјалну помоћ	2023.	162	2027.	156	Извешаји ЦПУСЗ и ЦСР
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 6: Унапређење јавног реда и мира и смањење малолетничке					

деликвенције у критичним насељима општине Кањижа					
Број кривичних дела почињених од стране малолетника у Хоргошу и Мартоношу	2023.	16	2027.	12	МУП

За сваки посебан циљ дефинисане су мере које ће бити предузете ради његовог остварења. Мере указују на начин на који ће локална самоуправа решавати проблеме идентификоване током анализе стања у свакој од горе поменутих области социјалне инклузије. У свим областима, осим запошљавања, биће реализоване по 3 мере које су представљене испод:

ОБРАЗОВАЊЕ

Посебни циљ 1: Повећање обухвата деце и младих ромске националности програмима раног развоја, основним и средњошколским образовањем уз постизање бољих постигнућа током школовања

Мера 1.1. Повећати број деце ромске националности узраста од 3 до 5,5 година предшколским васпитањем и образовањем

Мера 1.2. Унапредити редовност похађања наставе и побољшати постигнућа ученика у основном образовању

Мера 1.3. Повећати мотивисаност младих Рома за упис и редовно похађање средњошколског образовања

ЗАПОШЉАВАЊЕ

Посебни циљ 2: Унапређење запошљивости и запошљавања Рома на локалном тржишту рада

Мера 2.1. Повећати знање, вештине и компетенције незапослених Рома у складу са захтевима тржишта рада

Мера 2.2. Унапредити информисаност и укључивање Рома у мере активне политике запошљавања

СТАНОВАЊЕ

Посебни циљ 3: Унапређење инфраструктуре и стамбених услова у насељима у којима живи ромска популација

Мера 3.1. Унапредити канализациону инфраструктуру у деловима насеља у којима живи ромска популација

Мера 3.2. Унапредити правно-техничку помоћ за решавање имовинско-правних односа у процесу легализације објеката

Мера 3.3. Унапредити стамбене услове у објектима у којима живе ромске породице и развијати културу становања у ромским насељима

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Посебни циљ 4: Повећање обухвата ромске популације услугама здравствене заштите и програмима превенције

Мера 4.1. Подизати ниво свести о потреби превенције здравља и редовних контрола

Мера 4.2. Унапредити здравствену заштиту младих Рома са фокусом на вакцинацију, болести зависности и контрацепцију

Мера 4.3. Унапредити здравствену заштиту Ромкиња у области превенције, репродуктивног здравља и планирања породице

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Посебни циљ 5: Смањење броја Рома који су корисници права и услуга у области социјалне заштите.

Мера 5.1. Обезбеђивање материјалне подршке угроженим ромским породицама

Мера 5.2. Превенција насиља у породици и поремећених породичних односа

Мера 5.3. Повећати обухват Рома постојећим услугама социјалне заштите и стварати услове за увођење нових услуга

БЕЗБЕДНОСТ

Посебни циљ 6: Унапређење јавног реда и мира и смањење малолетничке деликвенције у критичним насељима општине Кањижа

Мера 6.1. Обезбедити организовано и креативно провођење времена деце у ромским насељима ради спречавања малолетне деликвенције и увођења у систем

Мера 6.2. Успоставити локалне механизме за безбедност и пружити подршку у јачању капацитета полицијске станице у Кањижи

5. АКЦИОНИ ПЛАН

ОПШТИ ЦИЉ: Побољшање услова живота Рома и Ромкиња у општини Кањижи ради постизања њихове веће социјалне укључености у свим сегментима друштва

Показатељи на нивоу општег циља (показатељи ефеката)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Проценат ромских домаћинстава који живе у условима изражене материјалне депривације (3 или више фактора материјалне депривације)	Проценат	2024.	Биће утврђена	2027.	Биће утврђена	РЗС, Извештај ЦСР Кањижа

ПОСЕБНИ ЦИЉ 1: Повећање обухвата деце и младих ромске националности програмима раног развоја, основним и средњошколским образовањем уз постизање бољих постигнућа ученика током школовања

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Проценат деце ромске националности узраста од 3 до 5,5 година која похађају ниже вртићке групе у односу на укупан број ромске деце у ПУ	Проценат	Школска 2022/2023.	20,83%	Школска 2027/2028.	50%	Извештаји ПУ
Просечан општи успех деце ромске националности у ОШ који похађају по ИОП 2 програму	Број	Школска 2022/2023.	Биће утврђено	Школска 2027/2028.	Биће утврђено	Извештаји ПА и ОШ
Просечан општи успех деце ромске националности у ОШ који похађају по редовном програму	Број	Школска 2022/2023.	Биће утврђено	Школска 2027/2028.	Биће утврђено	Извештаји ПА и ОШ
Проценат ученика ромске националности који уписују средњу школу	Проценат	Школска 2022/2023.	0%	Школска 2027/2028.	5%	Извештаји о изјашњавању о афирмативним мерама

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

МЕРА 1.1: Повећати број деце ромске националности узраста од 3 до 5,5 година предшколским васпитањем и образовањем			Тип мере:			Подстицајна		
Носилац мере:	Одељење за општу управу и заједничке послове		Партнери:			ПУ, МТ, ЦПУСЗ		
Период спровођења:	2025-2027	Посебне измене прописа:				НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	1.728.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 –576.000,00 2026 –576.000,00 2027 –576.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:		Буџет општине – 1.728.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број ромске деце која су обухваћена програмима раног развоја		Број	Школска 2022/2023.	5	20	20	20	Извештај ПУ, МТ, ЦПУСЗ
Број родитеља који су информисани и едуковани о важности раног развоја на годишњем нивоу		Број	Школска 2022/2023.	0	15	15	15	Извештај ПУ, МТ, ЦПУСЗ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)		Вредности фин. средства по изворима (РСД)
1.1.1	Теренско мапирање деце узраста од 3 до 5,5 година која не похађају предшколску наставу	Одељење за општу управу и заједничке послове	ПУ, МТ	I квартал 2025, континуирано	/	/		/
1.1.2	Теренске посете МТ и подизање свести родитеља о значају раног развоја и образовања	Одељење за општу управу и заједничке послове	ПУ, МТ	II квартал 2025, континуирано	/	/		/
1.1.3	Радионице за родитеље и децу у дневном боравку у Хоргошу о важности	Одељење за општу управу и заједничке	ПУ, ЦПУСЗ	IV квартал 2025, континуирано	1.728.000,00	2025 – 576.000,00 2026 – 576.000,00 2027 – 576.000,00		Буџет општине – 1.728.000,00

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

	раног развоја	послове						
1.1.4	Техничка подршка родитељима приликом уписа деце у предшколску установу	Одељење за општу управу и заједничке послове	ПУ, МТ	II квартал 2025, континуирано	/	/	/	
МЕРА 1.2.: Унапредити редовност похађања наставе и побољшати постигнућа ученика у основном образовању			Тип мере:		Подстицајна			
Носилац мере:		Одељење за општу управу и заједничке послове	Партнери:		ОШ, МТ, ЦПУСЗ, ЦК			
Период спровођења:		2025 - 2027	Посебне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		10.410.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 1.070.000,00 2026 – 4.670.000,00 2027 – 4.670.000,00	Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет општине – 9.600.000,00 Донаторска средства – 810.000,00	
Показатељи на нивоу мере - (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Формиран локални механизам за праћење редовности похађања школе		Радно тело	2023.	0	1	0	0	Одлука о формирању радног тела
Број ромске деце обухваћен додатном подршком у учењу у дневном боравку у Хоргошу		Број	2023.	5	20	20	20	Извештај ЦПУСЗ
Број посета МТ породицама са циљем подизања свести родитеља о важности редовног похађања школа на годишњем нивоу		Број	2023.	0	3	3	3	Извештај МТ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин. средстава по годинама (РСД)		Вредности фин. средстава по изворима (РСД)
1.2.1	Успостављање механизма за праћење редовности похађања школе и примене важећег	Одељење за општу управу и заједничке послове	ОШ, МТ	II квартал 2025.	/	/		/

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

	законског оквира							
1.2.2	Дневни боравак за ученике ромске националности у Хоргошу	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦПУСЗ	IV квартал 2026, континуирано	7.200.000,00	2026 – 3.600.000,00 2027 – 3.600.000,00	Буџет општине - 7.200.000,00	
1.2.3	Бесплатни уџбеници и школски прибор за све прваке ромске националности	Одељење за општу управу и заједничке послове	ОШ	II квартал 2025, континуирано	750.000,00	2025 – 250.000,00 2026 – 250.000,00 2027 – 250.000,00	Донаторска средства – 750.000,00	
1.2.4	Бесплатан школски прибор за децу ромске националности који су социјално угрожени (преко Црвеног крста)	Одељење за општу управу и заједничке послове	ОШ, ЦК	III квартал 2025, континуирано	60.000,00	2025 – 20.000,00 2026 – 20.000,00 2027 – 20.000,00	Донаторска средства – 60.000,00	
1.2.5	Бесплатна ужина за угрожену децу ромске националности	Одељење за општу управу и заједничке послове	ОШ, МТ	IV квартал 2025, континуирано	2.400.000,00	2025 – 800.000,00 2026 – 800.000,00 2027 – 800.000,00	Буџет општине - 2.400.000,00	
1.2.6	Посете МТ породицама са циљем подизања свести родитеља о важности редовног похађања школа (три пута годишње)	Одељење за општу управу и заједничке послове	МТ	IV квартал 2025, континуирано	/	/	/	
МЕРА 1.3.: Повећати мотивисаност младих Рома за упис и редовно похађање средњошколског образовања			Тип мере:		Подстицајна			
Носилац мере:	Одељење за општу управу и заједничке послове		Партнери:		МТ, ОШ, СШ, ЦСР			
Период спровођења:	2025 - 2027	Посебне измене прописа:			НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	900.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 300.000,00 2026 – 300.000,00 2027 – 300.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет општине – 900.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

Број младих Рома који уписују и редовно похађају СШ	Број	Школска 2022/2023.	0	1	2	3	Извештаји о изјашњавању о афирмативним мерама
Број средњошколаца који остварују право на бесплатан превоз за средњу школу	Број	Школска 2022/2023.	0	2	2	2	Извештај ЦСР
Број ромских ученика VII и VIII разреда обухваћених професионалном оријентациом	Број	Школска 2022/2023.	0	20	20	20	Извештаји ОШ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)
1.3.1	Професионална оријентација ученика VII и VIII разреда за избор адекватног занимања	Одељење за општу управу и заједничке послове	МТ, ОШ, СШ	II квартал 2025, континуирано	/	/	/
1.3.2	Афирмативне мере за упис у средњу школу	Одељење за општу управу и заједничке послове	МТ, ОШ, СШ	II квартал 2025, континуирано	/	/	/
1.3.3	Партиципација у путним трошковима за ромске средњошколце	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦСР, СШ	II квартал 2025, континуирано	900.000,00	2025 – 300.000,00 2026 – 300.000,00 2027 – 300.000,00	Буџет општине - 900.000,00
1.3.4	Информисање младих о могућностима за средњошколске стипендије	Одељење за општу управу и заједничке послове	МТ, СШ	II квартал 2025, континуирано	/	/	/
1.3.5	Укључивање младих Рома у активности Канцеларије за младе	Одељење за општу управу и заједничке послове	МТ, ОШ, СШ	II квартал 2025, континуирано	/	/	/

ПОСЕБАН ЦИЉ 2: Унапређење запошљивости и запошљавања Рома на локалном тржишту рада

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Проценат регистроване незапослености Рома и Ромкиња		%	2023.	40,12%	2027.	38,00%	Извештаји НСЗ
МЕРА 2.1: Повећати знање, вештине и компетенције незапослених Рома у складу са захтевима тржишта рада		Тип мере:			Информативно-едукативна		
Носилац мере:	Одељење за привреду и локални економски развој	Партнери:			НСЗ		
Период спровођења:	2025 - 2027	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	200.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 0,00 2026 – 0,00 2027 – 200.0000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет општине – 200.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2025.	2026.	2027.	
Број Рома који похађају програм ФООО	Број	Школска 2022/2023.	0	48	30	20	Извештај ОШ, НСЗ
Број Ромкиња обучених за неговатељице	Број	2023.	0	0	0	5	Извештај ЦК
Број Рома укључених у обуке за тржиште рада или за стицање практичних знања на захтев послодавца	Број	2023.	1	1	1	2	Извештај НСЗ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)
2.1.1	Функционално основно образовање одраслих	Одељење за привреду и локални економски	НСЗ, ОШ	II квартал 2025, континуирано	/	/	/

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

	без квалификација	развој						
2.1.2	Укључивање у обуке за тржиште рада које спроводи НСЗ	Одељење за привреду и локални економски развој	НСЗ	IV квартал 2025, континуирано	/	/	/	
2.1.3	Обуке за неговатеље и неговатељице из ромске популације у оквиру програма Црвеног крста	Одељење за привреду и локални економски развој	Црвени крст општине Кањижа	IV квартал 2027.	200.000,00	2027 – 200.000,00	Буџет општине- 200.000,00	
2.1.4	Укључивање у програме за стицање практичних знања на захтев послодавца које спроводи НСЗ	Одељење за привреду и локални економски развој	НСЗ	I квартал 2025, континуирано	/	/	/	
МЕРА 2.2: Унапредити информисаност и укључивање Рома у мере активне политике запошљавања			Тип мере:		Подстицајна			
Носилац мере:	Одељење за привреду и локални економски развој		Партнери:		НСЗ, ЦСР, СПУСЗ, МЗ Адорјан			
Период спровођења:	2025 - 2027	Посебне измене прописа:			НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	5.000.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 3.800.000,00 2026 – 500.000,00 2027 – 700.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет општине – 3.900.000,00 Донаторска средства – 1.100.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број Рома укључених у јавне радове кроз ангажовање у установама јавног сектора		Број	2023.	0	1	1	1	Извештаји НСЗ
Број покренутих пројеката социјалног предузетништва намењених радном ангажовању лица ромске националности		Број	2023.	0	0	1	2	Извештај ЦПУСЗ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна	Вредности фин.средства по		Вредности фин.средства по

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

					фин.средства (РСД)	годинама (РСД)	изворима (РСД)
2.2.1	Информисање ромске популације о могућностима запошљавања на сезонским пословима и о активним мерама запошљавања	Одељење за привреду и локални економски развој	МТ, Координатор за ромска питања, НСЗ	IV квартал 2025., континуирано	/	/	/
2.2.2	Укључивање у програм самозапошљавања	Одељење за привреду и локални економски развој	МЗ Адорјан	I квартал 2025, континуирано	/	/	/
2.2.3	Јавни радови за ангажовање установама јавног сектора	Одељење за привреду и локални економски развој	НСЗ	I квартал 2025, континуирано	600.000,00	2025 – 200.000,00 2026 – 200.000,00 2027 – 200.000,00	Буџет општине - 300.000,00 НСЗ (дон. сред) - 300.000,00
2.2.4	Промоција успешних предузетника из ромске популације са циљем промоције предузетништва међу Ромима	Одељење за привреду и локални економски развој	ЦСР, ЦПУСЗ	I квартал 2025, континуирано	/	/	/
2.2.5	Прибављање објекта са припадајућим земљиштем за реализацију активности социјалног предузетништва	Одељење за привреду и локални економски развој	ЦСР, ЦПУСЗ	VI квартал 2025.	3.600.000,00	2025 – 3.600.000,00	Буџет општине - 3.600.000,00
2.2.6	Социјално предузетништво – Пројекат узгој шампиона	Одељење за привреду и локални економски развој	ЦПУСЗ	I квартал 2026, континуирано	300.000,00	2026 – 300.000,00	Донаторска средства – 300.000,00
2.2.7	Социјално предузетништво - Услуга пескарења	Одељење за привреду и локални економски развој	ЦПУСЗ	I квартал 2027, континуирано	500.000,00	2027 – 500.000,00	Донаторска средства – 500.000,00

ПОСЕБАН ЦИЉ 3: Унапређење инфраструктуре и стамбених услова у насељима у којима живи ромска популација

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
--	------------------	-----------------	-------------------	-----------------	-------------------	---------------

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

Број лица ромске националности која живе у нехигијенским условима			Број	2023.	400	2027.	375	Извешај Центра за пружање услуга социјалне заштите општине Кањижа (ЦПУСЗ)
Проценат ромских домаћинстава за која су утврђене стамбене потребе			Проценат	2023.	0%	2027.	100%	Извештај Мобилног тима о мапирању стамбених потреба
МЕРА 3.1: Унапредити канализациону инфраструктуру у деловима насеља у којима живи ромска популација			Тип мере:			Обезбеђивање добара и пружање услуга		
Носилац мере:		Одељење за грађевинске послове		Партнери:		Потиски водоводи д.о.о. Хоргош, МТ		
Период спровођења:		2025 - 2027		Посебне измене прописа:			НЕ	
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		56.000.000,00		Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 16.000.000,00 2026 – 20.000.000,00 2027 – 20.000.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број ромских домаћинстава без приступа канализационој мрежи		Број	2023.	500	500	500	400	Извештај Одељења за грађевинске послове
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)		Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)
3.1.1	Израда пројектно техничке документације за колектор фекалне канализације у МЗ Хоргош, ул. Ослобођења	Одељење за грађевинске послове	Потиски водоводи д.о.о.	II квартал 2025.	1.000.000,00		2025 – 1.000.000,00	Донаторска средства – 800.000,00 Буџет општине – 200.000,00
3.1.2	Извођење радова на изградњи колектора фекалне канализације у МЗ Хоргош, ул. Ослобођења	Одељење за грађевинске послове	Потиски водоводи д.о.о.	IV квартал 2027.	55.000.000,00		2025 – 15.000.000,00 2026 – 20.000.000,00 2027 – 20.000.000,00	Донаторска средства – 55.000.000,00

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

3.1.3	Утврђивање оправданости плаћања режијских трошкова кроз једнократне помоћи од стране координатора за ромска питања	Одељење за грађевинске послове	МТ	I квартал 2025, континуирано	/	/	/	
МЕРА 3.2: Унапредити правно-техничку помоћ за решавање имовинско-правних односа у процесу легализације објеката			Тип мере:		Подстицајна			
Носилац мере:		Одељење за грађевинске послове	Партнери:		МТ, Одељење за општу управу и друштвене делатности			
Период спровођења:		2025 - 2027	Посебне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		/	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		/	Вредности фин.средстава по изворима финансирања:		
Показатељи на нивоу мере - (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Креирана евиденција о нелегалним објектима у којима живе ромске породице		База података	2023.	0	1	1	1	Извештај МТ
Број корисника услуге бесплатне правне помоћи у процесу легализације из ромске заједнице		Број	2023.	0	0	2	2	Извештај Службе бесплатне правне помоћи
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
3.2.1	Мапирање објеката у којима живе Роме ради утврђивања услова становања и потребе за подршком у процесу легализације	Одељење за грађевинске послове	МТ	IV квартал 2025.	/	/		/
3.2.2	Услуга бесплатне правне помоћи у поступку легализације	Одељење за грађевинске послове	Одељење за општу управу и заједничке послове. МТ	I квартал 2025, континуирано	/	/		/

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

МЕРА 3.3: Унапредити стамбене услове у објектима у којима живе ромске породице и развијати културу становања у ромским насељима			Тип мере:		Обезбеђивање добара и пружање услуга			
Носилац мере:	Одељење за грађевинске послове		Партнери:		ЦСР, МТ			
Период спровођења:	2025 - 2026	Посебне измене прописа:			НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	9.500.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 3.500.000,00 2026 – 6.000.000,00 2027 – 0,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Донаторска средства – 9.500.000,00	
Показатељи на нивоу мере - (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број објеката у којима живе ромске породице у којима су унапређени хигијенски услови		Број	2023.	0	15	15	0	Извештај ЦСР, МТ
Израђена пројектно-техничка документација за изградњу нове зграде за социјално становање		Документација	2023.	0	0	1	0	Извештај ЦСР, МТ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
3.3.1	Унапређење хигијенских услова у објектима којима живе Роми кроз теренски рад	Одељење за грађевинске послове	ЦСР, МТ	III квартал 2026.	7.500.000,00	2025 – 3.500.000,00 2026 – 4.000.000,00		Донаторска средства – 7.500.000,00
3.3.2	Утврђивање локације за изградњу зграде за социјално становање	Одељење за грађевинске послове	ЦСР, МТ	IV квартал 2025.	/	/		/
3.3.3	Израда пројектне техничке документације за израдњу нове зграде за социјално становање	Одељење за грађевинске послове	ЦСР, МТ	IV квартал 2026.	2.000.000,00	2026 – 2.000.000,00		Донаторска средства – 2.000.000,00

ПОСЕБАН ЦИЉ 4: Повећање обухвата ромске популације здравственим услугама и програмима превенције

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Проценат лица ромске националности без здравствене књижице		%	2023.	64%	2027.	50%	Евиденција ДЗ
Обухват вакцинацијом деце ромске националности узраста од 24-35 месеци		%	2023.	80%	2027.	85%	Евиденција ДЗ
Обухват трудница редовним гинеколошким прегледима		%	2023.	50%	2027.	65%	Евиденција ДЗ
Обухват жена ромске националности редовним гинеколошким прегледима		%	2023.	30%	2027.	40%	Евиденција ДЗ
МЕРА 4.1: Подизати ниво свести о потреби превенције здравља и редовних контрола		Тип мере:		Информативно-едукативна			
Носилац мере:	Одељење за општу управу и заједничке послове	Партнери:		ДЗ, Црвени крст			
Период спровођења:	2025 - 2027	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	300.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 100.000,00 2026 – 100.000,00 2027 – 100.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет општине – 300.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2025.	2026.	2027.	
Број ангажованих здравствених медијаторки	Број	2023.	0	1	1	1	Извештај ДЗ
Број организованих здравствених прегледа у Хоргошу и Мартоношу за ромску популацију	Број	2023.	0	4	4	4	Извештај ДЗ
Број одржаних радионица на тему превенције болести зависности, полно преносивих болести, нежељених трудноћа и родоскрвнављења	Број	2023.	0	2	2	2	Извештај ДЗ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери.	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

					(РСД)		
4.1.1	Ангажовање здравственог медијатора	Одељење за општу управу и заједничке послове	ДЗ	IV квартал 2025, континуирано	/	/	/
4.1.2	Подизање свести о опасности од паразитних болести, цревних паразита и шуге кроз теренске посете патронажне службе ромским домаћинствима	Одељење за општу управу и заједничке послове	ДЗ	IV квартал 2025, континуирано	/	/	/
4.1.3	Набавка дезинфекционих средстава за спречавање ширења паразитних обољења	Одељење за општу управу и заједничке послове	Црвени крст	IV квартал 2025, континуирано	300.000,00	2025 – 100.000,00 2026 – 100.000,00 2027 – 100.000,00	Буџет општине – 300.000,00
4.1.4	Радионице за одрасле на тему превенције болести зависности, полно преносивих болести, нежељених трудноћа и родоскрвнављења (два пута годишње)	Одељење за општу управу и заједничке послове	ДЗ, Црвени крст	IV квартал 2025, континуирано	/	/	/
МЕРА 4.2: Унапредити здравствену заштиту младих Рома са фокусом на вакцинацију, болести зависности и контрацепцију			Тип мере:		Информативно-едукативна		
Носилац мере:	Одељење за општу управу и заједничке послове		Партнери:		Дом здравља		
Период спровођења:	2025 - 2027	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	/	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		/		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	/
Показатељи на нивоу мере - (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2025.	2026.	2027.	

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

Број одржаних радионица у ОШ на тему превенције болести зависности		Број	2023.	0	6	6	6	Извештај Црвеног крста
Број одржаних радионица у ОШ о полно преносивим болестима и превенцији нежељених трудноћа		Број	2023.	0	6	6	6	Извештај Црвеног крста
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
4.2.1	Мапирање невакцинисане деце кроз теренске посете патронажне сестре	Одељење за општу управу и заједничке послове	ДЗ	IV.квартал 2025, контиунирано	/	/		/
4.2.2	Радионице о превенцији зависности за ученике од V до VIII разреда (2 пута годишње у свим ОШ)	Одељење за општу управу и заједничке послове	Црвени крст	IV квартал 2025, контиунирано	/	/		/
4.2.3	Радионице о полно преносивим болестима и превенцији нежељених трудноћа за ученике од V до VIII разреда (2 пута годишње у свим ОШ)	Одељење за општу управу и заједничке послове	Црвени крст	IV квартал 2025, контиунирано	/	/		/
МЕРА 4.3: Унапредити здравствену заштиту Ромкиња у области превенције, репродуктивног здравља и планирања породице			Тип мере:			Подстицајна		
Носилац мере:		Одељење за општу управу и заједничке послове		ЦСР, ЦПУСЗ		ДЗ, ОШ, ЦСР, ЦПУСЗ		
Период спровођења:		2025 - 2027	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		540.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 180.000,00 2026 – 180.000,00 2027 – 180.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет општине – 540.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број набављених спирала за Ромкиње за превенцију нежељених трудноћа		Број	2023.	0	10	10	10	Извештај ДЗ
Број Ромкиња обухваћених гинеколошким прегледима		Број	2023.	100	115	130	150	Извештај ДЗ

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

Број одржаних радионице за подршку планирању породице		Број	2023.	0	2	2	2	Извештај ЦСР, ЦПУСЗ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)	
4.3.1	Набавка спирала за ДЗ	Одељење за општу управу и заједничке послове	ДЗ	IV квартал 2025, континуирано	240.000,00	2025 – 80.000,00 2026 – 80.000,00 2027 – 80.000,00	Будет општине – 240.000,00	
4.3.2	Набавка и подела хигијенских уложака школама које похађају Ромкиње	Одељење за општу управу и заједничке послове	ОШ	IV квартал 2025, континуирано	300.000,00	2025 – 100.000,00 2026 – 100.000,00 2027 – 100.000,00	Будет општине – 300.000,00	
4.3.3	Организација месеца превентивних гинеколошких прегледа за Ромкиње	Одељење за општу управу и заједничке послове	ДЗ	II квартал 2025, континуирано	/	/	/	
4.3.4	Радионице за подршку планирању породице у оквиру Саветовалишта за брак и породицу (2 пута годишње)	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦСР, ЦПУСЗ	IV квартал 2025, континуирано	/	/	/	

ПОСЕБАН ЦИЉ 5: Смањење броја Рома који су корисници права и услуга у области социјалне заштите							
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број ромских домаћинстава која примају једнократну новчану помоћ		Број	2023.	60	2027.	54	Извешаји ЦСР
Број ромских домаћинстава која примају новчану социјалну помоћ		Број	2023.	162	2027.	156	Извешаји ЦСР
МЕРА 5.1: Обезбеђивање материјалне подршке угроженим ромским породицама		Тип мере:			Обезбеђење добара и услуга		
Носилац мере:	Одељење за општу управу и заједничке послове	Партнери:			ЦСР, ЦК		

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

Период спровођења:	2025 - 2027	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	4.950.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):	2025 – 1.650.000,00 2026 – 1.650.000,00 2027 – 1.650.000,00			Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет општине – 4.950.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2025.	2026.	2027.	
Број Рома који користе право на бесплатан оброк	Број	2023.	40	40	40	40	Извештај Црвеног крста
Број ромских породица којима је обезбеђен бесплатан огрев	Број	2023.	10	10	10	10	Извештај ЦСР
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)
5.1.1	Бесплатан оброк у народној кухињи	Одељење за општу управу и заједничке послове	Црвени крст	IV квартал 2025, континуирано	900.000,00	2025 – 300.000,00 2026 – 300.000,00 2027 – 300.000,00	Буџет општине – 900.000,00
5.1.2	Обезбеђивање огрева за најугроженије ромске породице	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦСР	IV квартал 2025, континуирано	150.000,00	2025 – 50.000,00 2026 – 50.000,00 2027 – 50.000,00	Буџет општине – 150.000,00
5.1.3	Бесплатне екскурзије за најугроженију ромску децу	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦСР	IV квартал 2025, континуирано	300.000,00	2025 – 100.000,00 2026 – 100.000,00 2027 – 100.000,00	Буџет општине – 300.000,00
5.1.4	Бесплатни лекови, плаћање медицинских прегледа и медицинског транспорта	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦСР	IV квартал 2025, континуирано	3.000.000,00	2025 – 1.000.000,00 2026 – 1.000.000,00 2027 – 1.000.000,00	Буџет општине – 3.000.000,00
5.1.5	Плаћање комуналних и режијских трошкова за најугроженије ромске породице	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦСР	IV квартал 2025, континуирано	600.000,00	2025 – 200.000,00 2026 – 200.000,00 2027 – 200.000,00	Буџет општине – 600.000,00

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

МЕРА 5.2: Превенција насиља у породици и поремећених породичних односа			Тип мере:		Информативно-едукативне			
Носилац мере:	Одељење за општу управу и заједничке послове		Партнери:		ЦСР, Саветовалиште за брак и породицу			
Период спровођења:	2025 - 2027	Посебне измене прописа:			НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	10.906.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 3.312.000,00 2026 – 3.622.000,00 2027 – 3.972.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет општине – 5.741.000,00 Министарство – 5.165.000,00	
Показатељи на нивоу мере - (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредност			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Број пријава за занемаривање и злостављање деце		Број	2023.	47	44	40	37	Извештај ЦСР
Успостављен механизам за рад са починиоцима насиља у породици		Број	2023.	0	1	1	1	Извештај ЦСР
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
5.2.1	Повећање броја стручних радника у Центру за социјални рад	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦСР	I квартал 2025, континуирано	10.330.000,00	2025 – 3.120.000,00 2026 – 3.430.000,00 2027 – 3.780.000,00		Буџет општине – 5.165.000,00 Министарство – 5.165.000,00
5.2.2	Успостављање механизма за рад са починиоцима насиља у породици кроз одржавање радионица	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦСР, Саветовалиште за брак и породицу	II квартал 2025, континуирано	576.000,00	2025 – 192.000,00 2026 – 192.000,00 2027 – 192.000,00		Буџет општине – 576.000,00
5.2.3	Спровођење радионица за учење вештина комуникације за породице у ризику од насиља	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦСР	IV квартал 2025, континуирано	/	/		/

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

МЕРА 5.3: Повећати обухват Рома постојећим локалним услугама социјалне заштите и стварати услове за увођење нових услуга				Тип мере:		Обезбеђивање добара и услуга									
Носилац мере:		Одељење за општу управу и заједничке послове		Партнери:			ЦСР, ЦПУСЗ								
Период спровођења:		2025 - 2027		Посебне измене прописа:			НЕ								
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		4.470.000,00		Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 670.000,00 2026 – 1.270.000,00 2027 – 2.530.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:		Буџет општине – 2.660.000,00 Донаторска средства – 1.810.000,00					
Показатељи на нивоу мере - (показатељи резултата)		Јединица мере		Базна година		Базна вредност		Циљне вредност			Извор провере				
								2025.		2026.		2027.			
Број нових, иновативних услуга у области социјалне заштите доступних Ромима и Ромкињама		Број		2023.		0		1		1		2			
Број Рома корисника локалних услуга социјалане заштите		Број		2023.		11		15		18		22			
Ознака		Назив активности		Носилац		Партнери		Рок за реализацију		Укупно потребна фин.средства (РСД)		Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)	
5.3.1		Пружање услуге Помоћ у кући (проширење услуге на ромску популацију)		Одељење за општу управу и заједничке послове		ЦСР		I квартал 2026, континуирано		1.400.000,00		2026 – 700.000,00 2027 – 700.000,00		Буџет општине – 1.400.000,00	
5.3.2		Услуга личног пратиоца детета		Одељење за општу управу и заједничке послове		ЦПУСЗ		I квартал 2025, континуирано		660.000,00		2025 – 220.000,00 2026 – 220.000,00 2027 – 220.000,00		Буџет општине – 660.000,00	
5.3.3		Укључивање малолетних мајки ромске националности у активности и програме дневног боравка		Одељење за општу управу и заједничке послове		ЦПУСЗ		II квартал 2026.		400.000,00		2025 – 250.000,00 2026 – 150.000,00		Донаторска средства – 400.000,00	

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

5.3.4	Успостављање Саветовалишта за брак и породицу	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦСР	I квартал 2025, континуирано	600.000,00	2025 – 200.000,00 2026 – 200.000,00 2027 – 200.000,00	Буџет општине – 600.000,00
5.3.5	Успостављање услуге теренског радника за сузбијању просјачења на граничном прелазу	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦСР	IV квартал 2027.	1.410.000,00	2027 – 1.410.000,00	Донаторска средства - 1.410.000,00

ПОСЕБАН ЦИЉ 6: Унапређење јавног реда и мира и смањење малолетничке деликвенције у критичним насељима општине Кањижа

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број кривичних дела почињених од стране малолетника у Хоргошу и Мартоношу		Број	2023.	16	2027.	12	МУП
МЕРА 6.1: Обезбедити организовано и креативно провођење времена деце у ромским насељима ради спречавања малолетне деликвенције и увођења у систем		Тип мере:		Информативно-едукативна			
Носилац мере:	Одељење за општу управу и заједничке послове	Партнери:		ЦПУЗС, ЦСР			
Период спровођења:	2025 - 2027	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	6.480.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2025 – 2.160.000,00 2026 – 2.160.000,00 2027 – 2.160.000,00		Вредности фин.средстава по изворима Финансирања:	Буџет општине – 6.480.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2025.	2026.	2027.	
Број малолетних починилаца кривичних дела обухваћен едукацијама у дневном боравку у Хоргошу	Број	2023.	9	9	9	9	Извештај ЦПУСЗ

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

Број формираних ромских удружења или удружења која заступају интересе ромске заједнице		Број	2023.	0	0	1	1	Евиденција АПР
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери.	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
6.1.1	Радионице са малолетним починиоцима кривичних дела у оквиру дневног боравка у Хоргошу	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦСР, ЦЗП	IV квартал 2025, континуирано	6.480.000,00	2025 – 2.160.000,00 2026 – 2.160.000,00 2027 – 2.160.000,00		Буџет општине – 6.480.000,00
6.1.2	Радионице у дневном боравку у Хоргошу за ромску децу која треба да уђу у систем предшколског васпитања и образовања	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦСР, ЦЗП	II квартал 2026.	/	/		/
6.1.3	Подршка у идентификацији потреба и формирању ромских удружења	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦСР, Координатор за ромска питања	IV квартал 2025, континуирано	/	/		/
6.1.4	Радна посета општинама које имају активан ромски КУД / КЦ ради упознавања са добром праксом	Одељење за општу управу и заједничке послове	ЦСР, Координатор за ромска питања	IV квартал 2027.	/	/		/
МЕРА 6.2: Успоставити локалне механизме за безбедност и пружити подршку у јачању капацитета полицијске станице у Кањижи			Тип мере:			Институционално-управљачко-организациона		
Носилац мере:		Одељење за општу управу и заједничке послове	Партнери:			ПС, ОШ, МЗ, ЦПУСЗ, ЦК, ПУ, ЈКП		
Период спровођења:		2025 - 2027	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		/	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		/		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	/
Показатељи на нивоу мере - (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредност			Извор провере
					2025.	2026.	2027.	
Основан Савета за безбедност		Број	2023.	0	1	1	1	Одлука СО

❖ Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижа
за период 2025 – 2027.

Број младих који су уписали Средњу школу унутрашњих послова		Број	2023.	0	0	1	1	Извештај СШ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)	
6.2.1	Оснивање Савета за безбедност	Одељење за општу управу и заједничке послове	ПС, ОШ, МЗ, ЦЗП, ЦК, ПУ, ЈКП	IV квартал 2025, континуирано	/	/	/	
6.2.2	Анимирање младих кроз професионалну оријентацију ради уписа у средње школе МУП-а	Одељење за општу управу и заједничке послове	ОШ, ПС	II квартал 2025, континуирано	/	/	/	

6. ОКВИР ПРОГРАМСКОГ БУЏЕТА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЛАП-а

Изработом и усвајањем Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња у општини Кањижи за период 2025 - 2027. стварају се услови за доследно спровођење дефинисаних мера и активности уз обезбеђивање потребних финансијских ресурса, како из буџета општине, тако и путем аплицирања органа локалне власти на различитим конкурсима за финансирање пројеката у области инклузије Рома расписаних од стране донатора или виших нивоа власти. Сходно наведеном, ЛАП ће се спроводити ангажовањем средстава буџета општине Кањижа, средствима виших нивоа власти (буџет РС), као и донацијама од стране међународних организација, укључујући и ЕУ.

По питању надлежности локалних самоуправа у Републици Србији, са посебним фокусом на инклузију и заштиту права осетљивих група, средствима буџета општине биће подржане планиране мере у области образовања, социјалне и здравствене заштите, запошљавања и становања. Имајући у виду специфичности положаја саме општине (гранични прелаз у Хоргошу) посебан значај је дат потреби за унапређењем безбедности локалног становништва, те су ЛАП-ом формулисане посебне мере и активности које треба да буду подржане средствима локалног буџета, али у крајњој инстанци и средствима Министарства унутрашњих послова. Овим документом је за наредни период посебно истакнута потреба за финансирањем мера у области образовања ове осетљиве циљне групе, кроз обезбеђивање пуне укључености деце ромске националности у поједине облике васпитања и образовања (и редовног похађања наставе), затим за финансирањем мера повећања / унапређења запошљивости ромског становништва, као и побољшања услова њиховог становања на територији општине. Такође, предметни акциони план фокусира се на потребе ромске заједнице у области очувања њиховог здравља, док у области социјалне и дечије заштите настоји да ојача капацитете и ефикасност постојећег система социјалне заштите за осетљиве категорије становништва. У области безбедности биће финансиране мере које треба да допринесу смањењу малолетничке деликвенције и повећању капацитета локалне полицијске станице.

Практично, кроз финансирање реализације активности предвиђених трогодишњим акционим планом омогућава се унапређење стања у свим областима (6) значајним за смањење социјалне искључености Рома и Ромкиња у општини Кањижа. У циљу консолидације утрошка и бољег управљања средствима, Одељење за општу управу и заједничке послове у сарадњи са Одељењем за финансије и буџет ће спровести анализу утрошка укупних средстава на нивоу општинског буџета, односно утрошка донаторских средстава намењених социјалном укључивању Рома и Ромкиња, те на основу ове анализе биће предложени унапређени модел финансирања мера и активности кроз наредни ЛАП за период од 2028 – 2030.

Сходно Упутству за припрему Одлуке о буџету локалне власти за 2025. годину са пројекцијама за 2026. и 2027. годину²⁷ општина Кањижа ће наставити финансирање мера и механизма за социјално укључивање Рома и Ромкиња у оквиру постојећих буџетских програма (према Анексу 5 Упутства за израду програмског буџета) и раздела 5 који је предвиђен за финансирање директног корисника – Општинске управе.

Међу приходима и примања буџета општине, којима буду финансиране мере за инклузију

²⁷ <https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/uputstvo-za-pripremu-budzeta-lokalne-vlasti-za-2025-godinu-i-projekcija-za-2026-i-2027-godinu>

Рома и Ромкиња, потребно је укључити изворне, уступљене и трансферне приходе општине (извори финансирања 01 – Општи приходи и примања буџета, 07 - Трансфери од других нивоа власти), док је на другој страни потребно планирати средства у виду донација и помоћи од међународних организација, текућих и капиталних (извори финансирања од 05 до 08 и 56 - Финансијска помоћ ЕУ).

Један од битних фактора у постављању релације између утврђених посебних циљева, мера, активности, рокова и извора финансирања, била је и динамика планирања и спровођења програмских активности / пројеката финансираних из буџета, односно донаторских средстава. На основу прикупљених података од организационих јединица општинске управе о процесу израде локалног буџета, анализе нормативно-правне утемељености финансирања појединих мера и активности по приоритетним областима инклузије, података о посебним механизмима подршке социјалном укључивању Рома и Ромкиња, кроз јавно објављене статистичке податке, као и анализе одлуке о буџету општине са програмским информацијама, изведена је процена средстава, по областима интервенције и надлежностима унутрашњих организационих јединица управе, сходно принципима програмског буџетирања.

Према наведеном, АП садржи и процену трошкова активности предвиђених предметним планом, а неопходно је вршити и адекватно планирање дефинисаних расхода и издатака по мерама и активностима у конкретним програмима буџета општине, ради остваривања циљева програмског буџетирања и то:

- класификација расхода и издатака према уже дефинисаним надлежностима и мерама корисника буџета,
- одређивање конкретне сврхе на коју се средства троше,
- одређивање начина потрошње средстава, а такође и повезаности са средњорочним циљевима,
- утврђивање елемената за мерење учинка спровођења мера.

Од програмског буџета на нивоу јединице локалне самоуправе, очекује се да исти:

- пружа јединствен оквир за утврђивање приоритетних расхода и издатака,
- унапређује координацију политика ради остваривања националних и локалних социјалних циљева,
- обезбеђује финансијски контекст средњорочним плановима корисника буџета,
- омогућава свим заинтересованим странама да уоче неефикасно трошење јавних средстава,
- доприноси унапређењу услуга јавне управе кроз процену односа њихове цене и квалитета,
- омогућава израду буџета који је транспарентнији и разумљивији за грађане.

На средњорочном плану спровођења активности (од којих се неке активности спроводе само у једној години акционог плана, а неке се спроводе у континуитету током три године) предвиђају се средства из буџета општине Кањижа у следећим износима:

Редни број	Ознака активности	Активност	Финансирање из буџета општине Кањижа 2025-2027. године
1.	1.1.3	Радионице за родитеље са децом у дневном боравку у Хоргошу о важности раног развоја	1.728.000,00
2.	1.2.2	Дневни боравак за ученике ромске националности у Хоргошу	7.200.000,00

3.	1.2.5	Бесплатна ужина за угрожену децу ромске националности	2.400.000,00
4.	1.3.3	Партиципација у путним трошковима за ромске средњошколце	900.000,00
5.	2.1.3	Обуке за неговатеље и неговатељице из ромске популације у оквиру програма Црвеног крста	200.000,00
6.	2.2.3	Јавни радови кроз укључивање у рад у установама јавног сектора	300.000,00
7.	2.2.5	Прибављање објекта са припадајућим земљиштем за реализацију активности социјалног предузетништва	3.600.000,00
8.	3.1.1	Израда пројектно техничке документације за колектор фекалне канализације у МЗ Хоргош, ул. Ослобођења	200.000,00
9.	4.1.3	Набавка дезинфекционих средстава за спречавање ширења паразитних обољења	300.000,00
10.	4.3.1	Набавка спирала за ДЗ	240.000,00
11.	4.3.2	Набавка и подела хигијенских уложака школама које похађају Ромкиње	300.000,00
12.	5.1.1	Бесплатан оброк у народној кухињи	900.000,00
13.	5.1.2	Обезбеђивање огрева за најугроженије ромске породице	150.000,00
14.	5.1.3	Бесплатне екскурзије за најугроженију ромску децу	300.000,00
15.	5.1.4	Бесплатни лекови, плаћање медицинских прегледа и медицинског транспорта	3.000.000,00
16.	5.1.5	Плаћање комуналних и режијских трошкова за најугроженије породице	600.000,00
17.	5.2.1	Повећање броја стручних радника у Центру за социјални рад	5.165.000,00
18.	5.2.2	Успостављање механизма за рад са починиоцима насиља у породици кроз одржавање радионица	576.000,00
19.	5.3.1	Пружање услуге Помоћ у кући за ромску популацију	1.400.000,00
20.	5.3.2	Услуга личног пратиоца детета	660.000,00
21.	5.3.4	Успостављање саветовалишта за брак и породицу	600.000,00
22.	6.1.1	Радионице са малолетним починиоцима кривичних дела у оквиру дневног боравка у Хоргошу	6.480.000,00
I.		Укупно за спровођење активности ЛАП-а из буџета општине Кањижа:	37.199.000,00

Одлуком о буџету општине Кањижа у наредним годинама важења овог документа потребно је предвидети износе средстава и из других извора, а у складу са релевантним информацијама о конкурсима потенцијалних донатора / финансијера у предстојећем периоду, и то:

- Донације од међународних организација - извор 06,
- Трансфере од других нивоа власти - извор 07,
- Текуће помоћи ЕУ - извор 56.

Ови потенцијални извори финансирања су представљени у акционом плану са ознаком "Донаторска средства", према подацима из наредног табеларног приказа:

Редни број	Ознака активности	Активност	Финансирање из донаторских средстава у периоду 2025-2027. године
1.	1.2.3	Бесплатни уџбеници и школски прибор за све прваке ромске националности	750.000,00
2.	1.2.4	Бесплатан школски прибор за децу ромске националности који су социјално угрожени	60.000,00
3.	2.2.3	Јавни радови кроз укључивање у рад у установама јавног сектора	300.000,00
4.	2.2.5	Социјално предузетништво – Пројекат узгој шампиона	300.000,00
5.	2.2.6	Социјално предузетништво - Услуга пескарења	500.000,00
6.	3.1.1	Израда пројектно техничке документације за колектор фекалне канализације у МЗ Хоргош, ул. Ослобођења	800.000,00
7.	3.1.2	Извођење радова на изградњи колектора фекалне канализације у МЗ Хоргош, ул Ослобођења	55.000.000,00
8.	3.3.1	Унапређење хигијенских услова у објектима којима живе Роми кроз теренски рад	7.500.000,00
9.	3.3.3	Израда пројектне техничке документације за изградњу нове зграде за социјално становање	2.000.000,00
10.	5.2.1	Повећање броја стручних радника у Центру за социјални рад	5.165.000,00
11.	5.3.3	Укључивање малолетних мајки ромске националности у активности и програме дневног боравка	400.000,00
12.	5.3.5	Услуге теренског радника везано за сузбијању просјачења на граничним прелазима	1.410.000,00
П.		Укупно за спровођење активности ЛАП-а из донаторских средстава:	74.185.000,00

Укупан износ средстава неопходан за спровођење овог трогодишњег акционог плана се утврђује на нивоу од:

- извори буџета општине 37.199.000,00 динара
- донаторска средства 74.185.000,00 динара
- Укупно 111.384.000,00 динара**

Финансирање мера предвиђених ЛАП-ом планира се кроз Одлуку о буџету општине Кањижа у буџетским годинама од 2025. до 2027, у складу са расположивим средствима за извршење буџета у свакој години. Спровођење мера треба планирати као програмску активност (текући задаци за постизање циљева) или као пројекат (временски ограничен подухват са јасно дефинисаним резултатима). Мере и активности у оквиру посебних циљева ЛАП-а распоређују се по различитим програмима локалног буџета, у зависности од њихове природе, циљева и доприноса генералном циљу појединих програма (1-17).

Посебни циљ 1: Повећање обухвата деце и младих ромске националности програмима раног развоја, основним и средњошколским образовањем уз постизање бољих постигнућа ученика током школовања

Према предложеној мери 1.1. из АП потребно је предвидети буџетска средства за финансирање радионице за родитеље са децом у дневном боравку и то у оквиру раздела 5. главе буџета 3. код индиректног корисника буџета ПУ „Наши бисери“ на одговарајућим апропријацијама, у програму 8 - Предшколско васпитање, програмске активности 2002-0002 Функционисање и остваривање предшколског васпитања и образовања, у функцији 911 – Предшколско образовање.

Активности планиране за меру 1.2, када је реч о ангажовању стручних радника у дневном боравку за ученике ромске националности у Хоргошу, потребно је наставити планирати према досадашњој пракси као издвајање за радни ангажман преко финансијског плана индиректног корисника буџета општине – Центра за пружање услуга социјалне заштите општине Кањижа, преко главе буџета 5. програмске активности 0902-0005 Обављање делатности установа социјалне заштите, у функцији 090 – Социјална заштита неklasификована на другом месту. Средства за обезбеђивање бесплатне ужине се планирају и извршавају преко програмске активности 0902-0019 Подршка деци и породици са децом, док се бесплатни уџбеници и школски прибор обезбеђују из средстава Националног савета мађарске националне мањине (без употребе локалног буџета у трансферисању предметних средстава).

Средства за партиципацију у путним трошковима средњошколаца за активности 1.3.3 се обезбеђују преко програмске активности 0902-0019 Подршка деци и породици са децом код директног корисника и функције 040 – Породица и деца, односно економске класификације 472 – Накнада за социјалну заштиту из буџета.

Посебни циљ 2: Унапређење запошљивости и запошљавања Рома на локалном тржишту рада

Према предложеној мери 2.1. из акционог плана, потребно је додатно повећати обим предвиђених буџетских средстава за финансирање Црвеног крста у општини и то у току 2027. године са 200.000,00 динара у програмској активности 0902-0018 Подршка реализацији програма Црвеног крста. Средства за реализацију активности предвиђених у оквиру мера под бројем 2.2. планирати и реализовати у оквирима у програму 3 – Локални економски развој, програмске активности 1501-0002 Мере активне политике запошљавања, функције 412 – Општи послови по питању рада, ек. класификације 464 – Текуће дотације Националној служби за запошљавање, док остале активности које се финансирају из донаторских средстава планирати у програмској активности 1501-0003 Подршка економском развоју и промоцији предузетништва, са економском класификацијом 454 – Текуће субвенције приватним предузећима. Прибављање непокретне имовине треба планирати као посебан пројекат са шифром капиталног пројекта „5“, у оквирима програма 3 – Локални економски развој са економском класификацијом 511 – Зграде и грађевински објекти.

Посебни циљ 3: Унапређење инфраструктуре и стамбених услова у насељима у којима живи ромска популација

Активности пројектног планирања и извођења радова на изградњи фекалне канализације треба да буду планиране и евидентирани у програму 6 – Заштита животне средине, као посебан

буџетски пројекат под ознаком 0401-500X и економском класификацијом 511 – Зграде и грађевински објекти. За потребе реализације активности на плану унапређења хигијенских услова у објектима у којима живе Роми треба планирати донаторска средства у програму 11 – Социјална и дечија заштита, буџетски пројекат 0902-400X на економској класификацији 472 – Накнада за социјалну заштиту из буџета, док за потребе пројектног планирања изградње нове зграде за социјално становање треба планирати средства кроз програм 1 – Становање, урбанизам и просторно планирање, под називом буџетског пројекта 1101-500X Израда пројектне техничке документације за изградњу нове зграде за социјално становање, и економском класификацијом 511400 – Пројектно планирање.

Посебни циљ 4: Повећање обухвата ромске популације здравственим услугама и програмима превенције

Средства за финансирање активности предвиђених у оквиру мере 4.1. потребно је извршавати кроз одобрени програм Црвеног крста, повећањем предвиђених средстава за реализацију програма преко програмске активности 0902-0018. Активност 4.3.1. треба планирати и извршавати кроз годишње уговарање сарадње са Домом здравља Кањижа и преко програмске активности 1801-0001 Функционисање установа примарне здравствене заштите у програму 12 – Здравствена заштита. Предлаже се да се активност 4.3.2. реализује кроз повећани годишњи текући трансфер према основним школама „Јован Ј. Змај“ у Кањижи и „Карас Каролина“ у Хоргошу, преко програма 9 - Основно образовање и економске класификације 463 – Текући трансфери осталим нивоима власти.

Посебни циљ 5: Смањење броја Рома који су корисници права и услуга у области социјалне заштите

Средства за финансирање свих предвиђених активности у оквирима мера 5.1 и 5.2 потребно је планирати и евидентирати кроз одобрену апропријацију за извршавање расхода Центра за социјални рад у оквиру програма 11 – Социјална и дечија заштита, програмска активност 0902-0001 Једнократне помоћи и други облици помоћи, функције 090 – Социјална заштита неklasификована на другом месту и економске класификације 463 – Трансфери осталим нивоима власти.

Средства за финансирање активности Помоћ у кући потребно је предвидети у оквиру буџетског пројекта 0902-400X, функције 020 – Старост и економске класификације 472 – Накнаде за социјалну заштиту из буџета, а у будућем периоду ову врсту услуга у социјалној заштити планирати у одговарајућој програмској активности у програму 11 – Социјална и дечија заштита, имајући у виду евидентан континуитет у пружању услуга. Услугу личног пратиоца потребно је планирати преко предвиђених апропријација Центра за пружање услуга социјалне заштите општине Кањижа, а издатке планиране кроз активност 5.3.3. буџетирати кроз отворени буџетски пројекат 0902-400X уз употребу средстава из ИПА фондова (корисник и реализатор пројекта из ИПА фондова је ЦПУСЗ). Средства за успостављање саветовалишта за брак и породицу планирати кроз повећање финансијског плана локалног Центра за социјални рад (0902-0001), док за активност 5.3.5. средства планирати као засебан буџетски пројекат 0901-400X у 2027. години са извором финансирања 08.

Посебни циљ 6: Унапређење јавног реда и мира и смањење малолетничке деликвенције у критичним насељима општине Кањижа

Предвиђена активност под бројем 6.1.1. се финансира и за време израде овог локалног

акционог плана користећи изворе средстава којима располаже Центар за пружање услуга социјалне заштите општине Кањижа, као индиректни корисник буџета општине. Предметну праксу треба наставити у наредном трогодишњем периоду.

Све наведене активности које се финансирају употребом буџетских средстава општине потребно је представити кроз програмске информације у образложењу одлуке о буџету општине Кањижа у конкретној години буџетирања, уз формулисање адекватних програмских информација (циљева, индиктора и циљаних вредности) ради праћења остварених резултата и учинка.

7. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ ЛАП-а

Локални акциони план се спроводи реализацијом мера и активности које су детаљно разрађене у акционом плану (АП) овог документа, **а за његово спровођење одговорно је Локално координационо тело за социјално укључивање Рома и Ромкиња**. Координационо тело се састаје најмање једном у три месеца (4 пута годишње) да би размотрио динамику спровођења мера и активности из ЛАП-а које су планиране за спровођење у текућој години, као и да би носиоци и партнери задужени за реализацију појединих мера разменили информације и размотрили уочене проблеме и начине њиховог превазилажења. Састанке координационог тела сазива председник који уједно утврђује и дневни ред састанака. Административне послове за ово тело обавља Одељење за општу управу и заједничке послове.

Највећи део одговорности за спровођење појединачних мера и активности у оквиру ЛАП-а лежи на организационим јединицама Општинске управе Кањижа које су у акционом плану наведене као „носилац мере“ односно „носилац активности“. Такође, у реализацији мера и активности активно учествују и остали актери наведени у акционом плану као „партнери“. Реч је о широком спектру актера међу којима се, између осталог, налазе: Предшколска установа, основне школе, средња школа, Дом здравља Кањижа, Центар за социјални рад Кањижа, Центар за пружање услуга социјалне заштите Општине Кањижа, Национална служба за запошљавање, педагошки асистент, Мобилни тим итд.

Праћење мера и активности врши се преко показатеља учинка (показатељи резултата) који су дефинисани у АП за сваку појединачну меру и садрже циљане вредности за сваку појединачну годину спровођења. За праћење остварености општег и посебних циљева користе се показатељи исхода (за посебне циљеве) и показатељи ефеката (за општи циљ), чије су циљане вредности за последњу годину реализације ЛАП-а прецизно дефинисане самим документом.

Праћење ЛАП-а обухвата низ задатака међу којима се налазе:

- ❖ редовна комуникација и размена информација између свих актера укључених у реализацију ЛАП-а и то електронским путем, одржавањем периодичних састанака и подношењем извештаја,
- ❖ прикупљање свих података и информација о томе како тече реализација конкретних мера и активности, укључујући и формирање оних евиденција које до сада нису вођене, а битне су за праћење и евалуацију — обезбеђеност и утрошак буџетских средстава за реализацију АП, поштовање временског оквира спровођења активности, ниво укључености партнера и

квалитет сарадње између партнера, број крајњих корисника мера и активности, оствареност планираних индикатора итд.,

- ❖ дефинисање превентивних мера у случају појаве ризика који могу угрожити спровођење ЛАП-а, односно предлагање конкретних акција за решавање проблема када се појаве и угрозе спровођење конкретних мера и активности,
- ❖ информисање јавности и свих заинтересованих страна о томе како тече спровођење ЛАП-а,
- ❖ припрема и подношење годишњих и трогодишњег извештаја о реализацији ЛАП-а.

Вредновање учинка (евалуација) подразумева оцену релевантности, ефикасности, ефективности и одрживости ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у циљу његовог преиспитивања и унапређења, било у процесу његове ревизије или током новог процеса стратешког планирања. Вредновање учинка подразумева спровођење *ex-post* анализе ефеката у складу са одредбама Закона о планском систему и Уредбе о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика. Планирано је да *ex-post* анализа ЛАП-а буде спроведена у последњем кварталу 2027. године, како би се обезбедила независна процена ефеката спроведеног ЛАП-а, као и улазне информације и препоруке за даље планирање социјалне инклузије Рома и Ромкиња у Кањижи.

Годишњи извештај о реализацији ЛАП-а подноси Локално координационо тело за социјално укључивање Рома и Ромкиња Општинском већу најкасније до 30. априла текуће године за претходну календарску годину. Одговорност за припрему годишњих извештаја сноси Одељење за општу управу и заједничке послове које најкасније до 15. јануара текуће године доставља образац годишњег извештаја свим организационим јединицама локалне самоуправе и партнерима (набројаним у АП као „носилац активности“ и „партнери“) да га попуне у погледу остварених показатеља резултата за оне мере и активности у чијој реализацију су непосредно учествовали. Рок за прикупљање података за потребе годишњег извештаја не може бити дужи од месец дана. Одељење за општу управу и заједничке послове ће након прикупљања података приступити обједињавању годишњег извештаја за свих 6 области социјалне инклузије Рома, како би га до 20. априла упутио Координационом телу, а оно га након одобрења подноси Општинском већу до наведеног рока.

Трогодишњи / финални извештај о реализацији ЛАП-а подноси Локално координационо тело за социјално укључивање Рома и Ромкиња Општинском већу, а оно га доставља Скупштини општине најкасније у року од 120 дана по истеку треће календарске године од дана усвајања ЛАП-а. Уз овај извештај доставља се и нови документ јавне политике (стратегија / програм / акциони план) којим се замењује ЛАП за социјалну инклузију Рома и Ромкиња 2025-2027. у новом планском периоду. Подела одговорности и начин припреме трогодишњег извештаја су исти као и код годишњих извештаја, само се за ову прилику користи посебан образац трогодишњег извештаја.